PR. CONRAD HOCK

CELE PATRU TEMPERAMENTE

Revizuită și amplificată de

Pr. Nicholas M. Wilwers, S.A.C.; M.A.; S.T.B.

Adevărul de Veacuri

© Adevărul de Veacuri, 2026
Traducere în limba română © Robin Caramaschi, 2026

Textul original al lucrării The Four Temperaments, de Rev. Conrad Hock, revizuită și amplificată de Rev. Nicholas M. Wilwers, S.A.C. ,publicată în anul 1934 aparține domeniului public.

Prezenta ediție constituie o traducere originală în limba română, realizată după ediții engleze conforme tradiției catolice preconciliare, și este protejată conform legislației în vigoare privind drepturile de autor asupra traducerilor.

Reproducerea fragmentelor scurte este permisă numai cu menționarea sursei.

Editura: Adevărul de Veacuri - adevaruldeveacuri.ro
Anul publicării: 2026
Tipărit prin sistem de imprimare la cerere

Adevărul de Veacuri

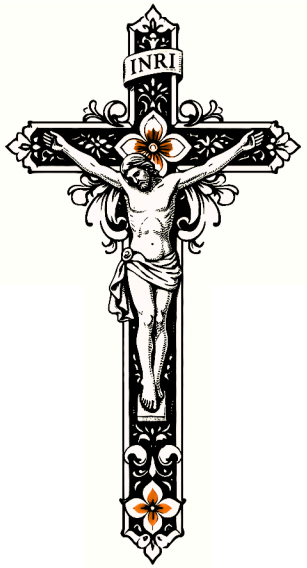
INRI

NIHIL OBSTAT

H. B. RIES
Censor librorum

IMPRIMI POTEST

OTTO BOENKI, S.A.C.
Superior Maior

CUPRINS

PREFAȚĂ **11**

CAPITOLUL I
CELE PATRU TEMPERAMENTE **13**

I. INTRODUCERE 13

II. CELE PATRU TEMPERAMENTE ÎN GENERAL 14

III. CUM SĂ-ȘI DETERMINE CINEVA PROPRIUL TEMPERAMENT 17

IV. CUNOAȘTEREA TEMPERAMENTELOR ESTE FOARTE IMPORTANTĂ 23

CAPITOLUL II
TEMPERAMENTUL COLERIC **27**

I. CARACTERISTICILE TEMPERAMENTULUI COLERIC 27

II. PĂRȚILE ÎNTUNECATE ALE TEMPERAMENTULUI COLERIC 31

III. PARTEA LUMINOASĂ A COLERICULUI 37

IV. LUCRURI CE TREBUIE OBSERVATE DE COLERIC ÎN FORMAREA SA 39

V. FORMAREA ȘI TRATAREA COLERICULUI 42

CAPITOLUL III
TEMPERAMENTUL SANGVINIC 45

I. CARACTERUL TEMPERAMENTULUI SANGVINIC 45

II. DISPOZIȚIA FUNDAMENTALĂ 46

III. PARTEA ÎNTUNECATĂ A TEMPERAMENTULUI SANGVINIC 49

IV. PĂRȚILE LUMINOASE ALE TEMPERAMENTULUI SANGVINIC 53

V. METODA DE AUTOFORMARE PENTRU SANGVINIC 57

VI. TRATAREA ȘI EDUCAREA UNEI PERSOANE SANGVINICE 58

CAPITOLUL IV
TEMPERAMENTUL MELANCOLIC 61

I. CARACTERISTICILE TEMPERAMENTULUI MELANCOLIC 61

II. DISPOZIȚIA FUNDAMENTALĂ A MELANCOLICULUI 62

III. PARTICULARITĂȚILE MELANCOLICULUI 64

IV. PARTEA LUMINOASĂ A TEMPERAMENTULUI MELANCOLIC 68

V. PARTEA ÎNTUNECATĂ A TEMPERAMENTULUI MELANCOLIC 70

VI. METODA DE AUTOFORMARE PENTRU PERSOANA MELANCOLICĂ 74

VII. PUNCTE IMPORTANTE ÎN FORMAREA

MELANCOLICULUI 77

CAPITOLUL V
TEMPERAMENTUL FLEGMATIC **80**

I. NATURA TEMPERAMENTULUI FLEGMATIC 80

II. DISPOZIȚIA FUNDAMENTALĂ A PERSOANEI FLEGMATICE 81

III. PARTEA LUMINOASĂ A TEMPERAMENTULUI FLEGMATIC 81

IV. PARTEA ÎNTUNECATĂ A TEMPERAMENTULUI FLEGMATIC 82

V. FORMAREA COPIILOR FLEGMATICI 82

CAPITOLUL VI
TEMPERAMENTELE MIXTE **84**

CHESTIONAR **87**

TRĂSĂTURI DE CARACTER RÂNDUITE 94

POTRIVIT TEMPERAMENTELOR 94

PREFAȚĂ

1. Educatorii moderni își dau seama tot mai mult că o educație completă și armonioasă cere nu numai formarea intelectului, ci și formarea voinței și a inimii. Cu alte cuvinte, formarea caracterului este tot atât de importantă ca dobândirea cunoștințelor, dacă nu chiar mai importantă.
2. Capacitatea intelectuală nu este o dovadă că omul va fi capabil să stăpânească dificultățile vieții și să rămână statornic în principiile drepte de acțiune în vremuri de încercare. Numai o voință puternică și un caracter ferm îl fac pe om capabil să suporte asemenea încercări fără a se clătina. Viața este plină de încercări; de aici necesitatea formării caracterului.
3. Formarea caracterului cere, înainte de toate, cunoașterea unui ideal care să „dea direcție, măsură și valoare efortului" (Monseniorul William J. Kerby), ideal din care trebuie să fie deduse scopul și mijloacele educației. Omul care urmărește să fie un desăvârșit gentleman, adică un creștin adevărat, va urma în mod necesar alte căi și va întrebuința alte mijloace decât acela al cărui scop este numai să câștige cât mai mulți bani cu putință.

4. Ea cere, de asemenea, o dreaptă cunoaștere de sine, a puterilor trupului și ale sufletului, a punctelor tari și slabe, a însușirilor și defectelor proprii. Vechea zicală grecească: „Cunoaște-te pe tine însuți!" rămâne adevărată și astăzi.
5. Nu lipsesc și nici nu lipsește interesul pentru cărțile despre perfecționarea de sine. Omul este dureros de conștient de numeroasele sale lipsuri și simte o mare dorință de a elimina trăsăturile nesatisfăcătoare ale personalității sale, pentru a dobândi o armonie mai mare atât în sine însuși, cât și cu mediul în care trăiește.

O asemenea cunoaștere de sine este adesea prezentată în expresii savante și sonore, însă, de cele mai multe ori, ea este de puțin ajutor în viața de fiecare zi. Cunoașterea celor Patru Temperamente, deși uneori privită cu neîncredere de psihologia modernă, s-a dovedit foarte folositoare pentru a înfrunta și stăpâni situațiile vieții cotidiene. O expunere scurtă, dar valoroasă, însoțită de sugestii practice, este oferită de Conrad Hock în lucrarea *Cele Patru Temperamente*. Fiind epuizată de câțiva ani, ea este acum revizuită, amplificată și oferită din nou publicului.

Părinții Palotini din Milwaukee

CAPITOLUL I
CELE PATRU TEMPERAMENTE

I. INTRODUCERE

Socrate, unul dintre cei mai renumiți înțelepți ai Greciei, folosea și învăța pe ascultătorii săi această axiomă:

„Cunoaște-te pe tine însuți."

Unul dintre cele mai sigure mijloace pentru a ajunge la cunoașterea de sine este studiul temperamentelor. Căci dacă omul își cunoaște pe deplin temperamentul, el poate învăța cu ușurință să se conducă și să se stăpânească pe sine. Dacă este capabil să discearnă temperamentul altora, îi poate înțelege și ajuta mai bine.

II. CELE PATRU TEMPERAMENTE ÎN GENERAL

Dacă luăm în considerare reacția diferitelor persoane la aceeași experiență, vom observa că ea diferă la fiecare: poate fi rapidă și durabilă, sau lentă dar durabilă; ori poate fi rapidă, dar de scurtă durată, sau lentă și de scurtă durată. Acest mod de reacție, sau aceste diferite grade de excitabilitate, este ceea ce numim „temperament". Există patru temperamente: colericul, melancolicul, sangvinicul și flegmaticul.

Temperamentul sangvinic se caracterizează printr-o excitabilitate rapidă, dar superficială; colericul, printr-o excitabilitate rapidă, puternică și durabilă; temperamentul melancolic, printr-o excitabilitate lentă, dar profundă; iar flegmaticul, printr-o excitabilitate lentă și superficială. Primele două sunt numite și extraverte, orientate spre exterior; ultimele două sunt introverte sau rezervate.

Temperamentul este, așadar, o dispoziție fundamentală a sufletului, care se manifestă ori de câte ori o impresie este

făcută asupra minții, fie că această impresie este provocată de gândire – prin cugetarea asupra unui lucru ori prin reprezentarea lui în imaginație – fie prin stimuli exteriori. Cunoașterea temperamentului unei persoane oferă răspunsul la următoarele întrebări: Cum se poartă această persoană? Cum se simte împinsă la acțiune atunci când ceva o impresionează puternic? De pildă, cum reacționează atunci când este lăudată sau mustrată, când este ofensată, când simte simpatie sau aversiune față de cineva? Sau, pentru a lua un alt exemplu, cum acționează dacă, în timpul unei furtuni, într-o pădure întunecată sau într-o noapte întunecoasă, îi vine gândul unui pericol iminent?

În asemenea împrejurări, se pot pune următoarele întrebări:

1. Este persoana respectivă, sub influența unor asemenea impresii, gânduri sau fapte, excitată repede și cu vehemență, sau numai încet și superficial?
2. Simte persoana, sub asemenea influențe, înclinația de a acționa îndată și cu repeziciune, pentru a se opune impresiei primite; sau se simte mai degrabă înclinată să rămână calmă și să aștepte?
3. Excitația sufletului durează mult timp sau numai pentru o clipă? Persistă impresia astfel încât, la amintirea ei, excitația să se reînnoiască? Sau persoana biruiește o asemenea excitație repede și cu ușurință, astfel încât amintirea ei să nu mai producă o nouă tulburare?

Răspunsurile la aceste întrebări ne conduc la cele patru temperamente și ne oferă cheia pentru înțelegerea temperamentului fiecărui individ.

Persoana colerică este repede și vehement excitată de orice impresie care i se face; ea tinde să reacționeze imediat, iar impresia durează mult timp și provoacă cu ușurință noi excitații.

Persoana cu temperament sangvinic, asemenea colericului, este repede și puternic impresionată chiar și de cea mai mică impresie și tinde să reacționeze imediat, însă impresia nu durează; ea se șterge curând.

Individul melancolic este la început numai ușor impresionat de orice impresie primită; reacția nu se produce deloc sau numai după un anumit timp. Însă impresia rămâne adânc înrădăcinată, mai ales dacă noi impresii de același fel se repetă.

Persoana flegmatică este numai puțin impresionată de orice impresie făcută asupra sa; ea nu are aproape deloc înclinația de a reacționa, iar impresia dispare repede.

Temperamentele coleric și sangvinic sunt active, pe când temperamentele melancolic și flegmatic sunt pasive. Colericul și sangvinicul arată o puternică tendință spre acțiune; melancolicul și flegmaticul, dimpotrivă, sunt înclinați spre mișcare lentă.

Temperamentele coleric și melancolic sunt de natură pasională; ele zguduie însuși sufletul și lucrează asemenea unui cutremur de pământ. Sangvinicul și flegmaticul sunt temperamente lipsite de pasiuni puternice; ele nu conduc la mari și durabile excitații sufletești.

III. CUM SĂ-ȘI DETERMINE CINEVA PROPRIUL TEMPERAMENT

Pentru a-și determina temperamentul, nu este înțelept să studieze părțile luminoase sau întunecate ale fiecărui temperament și să le aplice asupra propriei persoane; trebuie, înainte de toate, să încerce să răspundă la cele trei întrebări menționate mai sus.

1. Reacționez îndată și cu vehemență sau încet și superficial la o impresie puternică făcută asupra mea?
2. Sunt înclinat să acționez imediat sau să rămân liniștit și să aștept?
3. Excitația durează mult timp sau numai puțină vreme?

Un alt mod foarte practic de a determina propriul temperament constă în a lua în considerare reacțiile față de ofense, punându-și următoarele întrebări: Pot eu să iert atunci când sunt ofensat? Port ranchiună și resentiment pentru insulte? Dacă cineva trebuie să răspundă: de obicei nu pot uita insultele, mă frământ asupra lor; simplul gând la ele mă excită din nou; pot păstra ranchiună mult timp, mai multe zile, ba

chiar săptămâni, dacă cineva m-a ofensat; caut să-i evit pe cei care m-au ofensat, refuz să le vorbesc etc., atunci persoana este fie de temperament coleric, fie melancolic.

Dacă, dimpotrivă, răspunsul este: nu păstrez rea voință; nu pot fi mânios pe cineva vreme îndelungată; uit foarte curând chiar și insultele reale; uneori hotărăsc să arăt mânie, dar nu pot face aceasta, cel puțin nu pentru mult timp, cel mult o oră sau două — dacă acesta este răspunsul, atunci persoana este fie sangvinică, fie flegmatică.

După ce cineva a recunoscut că este de temperament coleric sau melancolic, trebuie să răspundă la următoarele întrebări: Sunt repede excitat de ofense? Îmi manifest resentimentul prin cuvinte sau prin fapte? Simt înclinația de a mă împotrivi îndată unei insulte și de a răspunde? Sau, la ofensele primite, rămân liniștit în exterior, în ciuda excitației lăuntrice? Sunt înfricoșat de ofense, tulburat, descurajat, astfel încât nu găsesc cuvintele potrivite și nici curajul pentru un răspuns și, prin urmare, rămân tăcut? Se întâmplă adeseori să nu simt aproape deloc ofensa în clipa în care o primesc, dar câteva ore mai târziu, sau chiar în ziua următoare, să o simt cu atât mai dureros? În primul caz, persoana este colerică; în al doilea, melancolică.

După ce s-a constatat că temperamentul cuiva este fie sangvinic, fie flegmatic, trebuie cercetat mai departe: Sunt cuprins pe neașteptate de mânie la ofensele primite? Simt înclinația de a izbucni și de a acționa cu nechibzuință? Sau

rămân liniștit? Indiferent? Nu mă las ușor influențat de sentimentele mele? În primul caz suntem sangvinici, în al doilea, flegmatici.

Este foarte important și, într-adevăr, necesar să se determine mai întâi temperamentul fundamental prin răspunsul la aceste întrebări, pentru a putea raporta diferitele simptome ale temperamentelor la cauza lor proprie. Numai atunci cunoașterea de sine poate fi aprofundată până la o deplină înțelegere a gradului în care diferitele părți luminoase și întunecate ale temperamentului s-au dezvoltat și a modificărilor și variațiilor pe care temperamentul predominant le-a suferit prin amestecul cu un alt temperament.

Se consideră, de obicei, foarte greu să-ți recunoști propriul temperament sau pe acela al altei persoane. Totuși, experiența arată că, sub o călăuzire potrivită, chiar și persoanele cu o educație modestă pot învăța destul de ușor să-și cunoască propriul temperament, precum și pe acela al colaboratorilor și subordonaților lor.

Dificultăți mai mari apar însă în descoperirea temperamentului în următoarele cazuri:

1.

O persoană este stăpânită în mod obișnuit de păcat. În asemenea cazuri, pasiunea păcătoasă influențează omul mai

mult decât temperamentul; de pildă, o persoană sangvinică, care prin fire este foarte înclinată să trăiască în pace și armonie cu ceilalți, poate deveni foarte supărătoare și poate provoca mari neplăceri prin faptul că se abandonează invidiei și mâniei.

2.

O persoană a înaintat foarte mult pe calea desăvârșirii. În asemenea cazuri, părțile întunecate ale temperamentului, așa cum se manifestă ele în mod obișnuit la oamenii comuni, cu greu mai pot fi observate. Astfel, Sfântul Ignațiu de Loyola, care prin fire era pasionat și coleric, își biruise patima într-o asemenea măsură încât, în exterior, părea un om lipsit de pasiuni și era adeseori considerat un flegmatic autentic. În cazul sfântului Francisc de Sales, sangvinic prin temperament, ardoarea excitației irascibile de moment, proprie temperamentului său, fusese cu totul supusă, însă numai cu prețul unei lupte continue, purtate vreme de ani întregi împotriva dispoziției sale naturale.

Persoanele sfinte de temperament melancolic nu îngăduie niciodată ca temperamentul lor firesc trist, morocănos și descurajator să se manifeste; ci, privind la Domnul și Învățătorul lor răstignit, Iisus Hristos, biruiesc repede aceste stări neplăcute.

3.

O persoană posedă numai o slabă cunoaștere de sine. Ea nu își recunoaște nici dispozițiile bune, nici pe cele rele și nici nu înțelege intensitatea propriilor înclinații rele și gradul propriei excitabilități; prin urmare, nu va avea o idee clară despre temperamentul său. Dacă cineva încearcă să o ajute să se cunoască prin întrebări, ea oferă răspunsuri greșite, nu în mod intenționat, ci pur și simplu pentru că nu se cunoaște pe sine. Dacă asemenea persoane încep să se dedice unei vieți mai spirituale, ele pot dobândi de obicei un diagnostic destul de sigur al temperamentului lor numai după ce au practicat meditația și examenul de conștiință un timp îndelungat.

4.

O persoană este foarte nervoasă. La asemenea persoane, semnele nervozității, precum neliniștea, iritabilitatea, nestatornicia dispoziției și a hotărârilor, înclinația spre melancolie și descurajare, se manifestă atât de puternic încât simptomele temperamentului sunt mai mult sau mai puțin acoperite. Este deosebit de greu de discernut temperamentul persoanelor isterice, atunci când așa-numitul caracter isteric este deja pe deplin dezvoltat.

5.

O persoană are un așa-numit temperament mixt. Temperamentele mixte sunt acelea în care un temperament predomină, în timp ce un alt temperament se manifestă de asemenea. În asemenea cazuri, va fi de mare ajutor

cunoașterea temperamentelor părinților respectivei persoane. Dacă tatăl și mama sunt de același temperament, copiii vor moșteni, probabil, temperamentul părinților. Dacă tatăl și mama sunt colerici, copiii vor fi de asemenea colerici. Dacă însă tatăl și mama sunt de temperamente diferite, copiii vor moșteni temperamente diferite. Dacă, de exemplu, tatăl este coleric iar mama melancolică, copiii vor fi fie colerici cu un amestec melancolic, fie melancolici cu o tendință colerică, după gradul influenței unuia sau altuia dintre părinți. Pentru a cunoaște temperamentul predominant, este absolut necesar să fie urmate cu atenție întrebările privitoare la temperamente menționate mai sus. Se întâmplă însă și faptul — deși nu atât de des pe cât cred mulți — ca, într-o singură persoană, două temperamente să fie atât de amestecate încât amândouă să fie la fel de puternice.

În acest caz, este firesc foarte greu de judecat cărui temperament trebuie să-i fie atribuită persoana respectivă. Este probabil, însă, că în decursul timpului, de pildă cu prilejul încercărilor sau dificultăților, unul dintre temperamente se va manifesta în mod predominant.

Un ajutor foarte prețios pentru discernerea temperamentelor mixte și mai ales a celor pure îl constituie expresia ochilor și, într-o anumită măsură, felul în care persoana merge. Privirea colericului este hotărâtă, fermă, energică, arzătoare; privirea sangvinicului este veselă, prietenoasă și lipsită de griji; privirea melancolicului pare mai mult sau mai puțin tristă și tulburată; privirea flegmaticului este stinsă și lipsită de expresie.

Colericul păşeşte ferm şi hotărât, fiind mai mult sau mai puţin totdeauna grăbit; sangvinicul merge uşor şi repede, mersul său seamănă adesea cu dansul; mersul melancolicului este lent şi apăsat; cel al flegmaticului este leneş şi greoi.

Expresia ochilor trădează destul de repede temperamentul coleric (binecunoscutul tip al lui Napoleon, Bismarck) şi temperamentul melancolic (poate Curatul din Ars). Dacă, din expresia ochilor, nu pot fi observate nici hotărârea şi energia colericului, nici întunecimea melancolicului, se poate concluziona cu siguranţă că persoana este fie sangvinică, fie flegmatică.

După puţină experienţă, temperamentul unei persoane poate fi determinat destul de uşor, chiar de la prima întâlnire sau chiar după o simplă observaţie pe stradă. Simptomele fizice ale diferitelor temperamente, precum forma capului, tenul, culoarea părului, grosimea gâtului etc., sunt însă lipsite de valoare, în ciuda insistenţei asupra unor asemenea caracteristici întâlnite adeseori în scrierile populare.

IV. CUNOAŞTEREA TEMPERAMENTELOR ESTE FOARTE IMPORTANTĂ

Poate fi greu, în multe cazuri, să se determine temperamentul unei anumite persoane; totuşi, nu trebuie să ne lăsăm

descurajați în încercarea de a înțelege propriul nostru temperament și pe acela al persoanelor cu care trăim sau cu care venim adeseori în contact, căci avantajele unei asemenea cunoașteri sunt foarte mari. A cunoaște temperamentele semenilor noștri ne ajută să-i înțelegem mai bine, să-i tratăm mai corect și să-i suportăm cu mai multă răbdare. Acestea sunt, în mod evident, avantaje pentru viața socială, a căror valoare cu greu poate fi apreciată îndeajuns.

O persoană colerică este câștigată prin explicații liniștite ale motivelor și rațiunilor; dimpotrivă, prin porunci aspre ea este amărâtă, împietrită și împinsă la o rezistență încăpățânată. O persoană melancolică devine suspicioasă și retrasă printr-un cuvânt brutal sau printr-o atitudine neprietenoasă; dimpotrivă, printr-o purtare continuu binevoitoare, ea devine maleabilă, încrezătoare și afectuoasă. Pe persoana colerică ne putem bizui, însă în cazul unei persoane sangvinice cu greu ne putem întemeia chiar și pe promisiunile sale aparent serioase. Fără cunoașterea temperamentelor semenilor noștri, îi vom trata adeseori în mod greșit, spre paguba lor și a noastră.

Prin cunoașterea temperamentelor, omul îi suportă cu mai multă răbdare pe semenii săi. Dacă știe că defectele lor sunt consecința temperamentului lor, le scuză mai ușor și nu se va tulbura ori mânia atât de lesne din pricina lor. Astfel, el rămâne liniștit chiar dacă un coleric este sever, tăios, impetuos sau încăpățânat. Și dacă o persoană melancolică este lentă, șovăitoare, nehotărâtă; dacă vorbește puțin și chiar acel puțin

îl exprimă stângaci; ori dacă o persoană sangvinică este foarte vorbăreață, ușuratică și frivolă; dacă un flegmatic nu poate fi smuls din obișnuita sa indiferență, el nu se irită.

Este, de asemenea, de cel mai mare folos să-și cunoască omul pe deplin propriul temperament. Numai dacă îl cunoaște, poate să se judece corect pe sine însuși, dispozițiile sale sufletești, particularitățile sale și viața sa trecută. Un domn în vârstă, cu vastă experiență în viața spirituală, care a citit acest tratat despre temperamente, a spus: „Niciodată nu am învățat să mă cunosc atât de bine pe mine însumi, precum mă regăsesc descris în aceste rânduri, fiindcă nimeni nu a îndrăznit să-mi spună adevărul atât de limpede precum au făcut-o aceste rânduri."

Dacă omul își cunoaște propriul temperament, își poate lucra desăvârșirea cu mai multă siguranță, deoarece întreaga lucrare a perfecționării de sine constă, în cele din urmă, în desăvârșirea dispozițiilor bune și în combaterea celor rele. Astfel, colericul va trebui să-și biruiască înainte de toate încăpățânarea, mânia și mândria; melancolicul, lipsa de curaj și teama de suferință; sangvinicul, vorbăria și nestatornicia; flegmaticul, lenevia și lipsa de energie. Omul care se cunoaște pe sine va deveni mai smerit, realizând că multe trăsături bune pe care le socotea virtuți sunt doar dispoziții bune și rezultatul natural al temperamentului său, mai degrabă decât virtuți dobândite. Prin urmare, colericul va judeca mai smerit despre voința sa puternică, energia și neînfricarea sa; sangvinicul despre veselia sa și despre ușurința cu care se înțelege cu

persoanele dificile; melancolicul va judeca mai smerit despre simpatia sa față de ceilalți, despre iubirea sa pentru singurătate și rugăciune; iar flegmaticul despre bunătatea și liniștea sa sufletească.

Temperamentul este înnăscut în fiecare persoană, prin urmare nu poate fi schimbat cu un alt temperament. Însă omul poate și trebuie să cultive și să desăvârșească elementele bune ale temperamentului său și să combată și să dezrădăcineze pe cele rele. Fiecare temperament este bun în sine și, prin oricare dintre ele, omul poate face binele și își poate lucra mântuirea. De aceea, este nechibzuit și nerecunoscător să dorești un alt temperament. „Toată suflarea să laude pe Domnul" (Ps. 150, 6).

Toate înclinațiile și particularitățile omului trebuie să fie puse în slujba Domnului și să contribuie la slava Sa și la binele omului. Persoanele cu temperamente diferite, care trăiesc împreună, trebuie să învețe nu să se împotrivească una alteia, ci să se susțină și să se completeze reciproc.

CAPITOLUL II
TEMPERAMENTUL COLERIC

I. CARACTERISTICILE TEMPERAMENTULUI COLERIC

Persoana colerică este repede și vehement excitată de orice influență. Reacția se produce îndată, iar impresia rămâne vreme îndelungată.

Omul coleric este un om al entuziasmului; el nu se mulțumește cu lucrurile obișnuite, ci aspiră la lucruri mari și

înalte. El dorește mari succese în treburile vremelnice; caută averi mari, afaceri întinse, o locuință elegantă, o reputație distinsă sau o poziție predominantă. El aspiră la cele mai înalte lucruri și în materie spirituală; este însuflețit de un foc mistuitor pentru sfințenie; este plin de o dorință arzătoare de a face mari sacrificii pentru Dumnezeu și pentru aproapele său, de a conduce multe suflete la cer.

Virtutea naturală a colericului este ambiția; dorința sa de a excela și de a reuși disprețuiește ceea ce este mic și vulgar și aspiră la ceea ce este nobil și eroic. În aspirația sa către lucruri mari, colericul este susținut de:

1.

Un intelect pătrunzător. Persoana colerică nu este întotdeauna, dar de obicei, înzestrată cu o inteligență considerabilă. El este un om al rațiunii, în timp ce imaginația și sentimentele sale sunt sărace și puțin dezvoltate.

Se spune că Iuliu Cezar era capabil să dicteze scrisori diferite mai multor secretari în același timp, fără a pierde firul gândirii pentru fiecare dictare.

2.

O voință puternică. El nu se înspăimântă de dificultăți, ci, dimpotrivă, în fața obstacolelor își arată cu atât mai mult

energia și perseverează chiar și în mari dificultăți până când își atinge scopul.

Micimea de suflet sau descurajarea îi sunt necunoscute colericului.

Hamilcar din Cartagina, în Africa de Nord, și-a dus fiul, pe Hannibal, la altarul zeului lor și l-a făcut să jure ură veșnică împotriva Romei, dușmanul lor neîmpăcat. Mai târziu, Hannibal a adunat o întreagă armată și elefanți și i-a condus prin Spania, peste Pirinei, prin sudul Franței și peste Alpi în Italia — faptă neegalată nici înainte, nici după aceea — și a ajuns foarte aproape de a cuceri și distruge Roma.

3.

Pasiuni puternice. Colericul este foarte pasional. Ori de câte ori colericul este hotărât să-și ducă la îndeplinire planurile sau întâmpină opoziție, el este cuprins de o excitație pasională. Toți dictatorii, vechi și noi, sunt o dovadă a acestei afirmații.

4.

Un impuls, adeseori subconștient, de a domina pe alții și de a-i face supuși. Colericul este făcut să conducă. El se simte fericit atunci când se află într-o poziție de comandă, de a atrage pe alții la sine și de a organiza grupuri mari.

O foarte mare piedică pentru coleric în dorința sa de lucruri mari este graba sa nechibzuită. Colericul este îndată și în întregime absorbit de scopul pe care îl are în minte și se avântă către ținta sa cu mare grabă și impetuozitate; el cercetează însă prea puțin dacă poate cu adevărat să-și atingă scopul.

Un înalt oficial nazist a spus unui fost prieten al său (devenit mai târziu preot): „Nu mai putem da înapoi; am mers prea departe."

El nu vede decât un singur drum, acela pe care, în impetuozitatea sa, l-a ales fără suficientă chibzuință, și nu observă că pe un alt drum și-ar putea atinge mai ușor scopul. Dacă întâlnește mari obstacole, el, din pricina mândriei sale, cu greu se poate hotărî să se întoarcă, ci continuă cu mare încăpățânare pe calea inițială. Își lovește capul de zid mai degrabă decât să observe ușa care se află chiar alături și este larg deschisă. Prin această nechibzuință, colericul irosește multă energie care ar putea fi întrebuințată mai bine și își dezgustă prietenii, astfel încât, în cele din urmă, rămâne aproape singur și este antipatizat de cei mai mulți oameni. El se lipsește pe sine de cele mai bune succese ale sale, deși nu va admite că el însuși este cauza principală a eșecurilor sale. Manifestă aceeași nechibzuință și în alegerea mijloacelor pentru urmărirea desăvârșirii, astfel încât, în ciuda marilor sale eforturi, nu o dobândește. Colericul nu se poate feri de acest pericol decât printr-o supunere voită și smerită față de un director spiritual.

II. PĂRȚILE ÎNTUNECATE ALE TEMPERAMENTULUI COLERIC

1 . Mândria, care se arată în următoarele cazuri:

a)

Colericul este plin de sine. Are o mare părere despre însușirile sale bune și despre lucrările sale izbutite și se socotește pe sine ca fiind ceva extraordinar și ca unul chemat să săvârșească fapte mari. El consideră chiar și defectele sale ca fiind justificate, ba chiar ca pe ceva mare și vrednic de laudă; de pildă, mândria sa, încăpățânarea sa, mânia sa.

Dictatorul italian Mussolini a pus să fie numit „Il Duce", Conducătorul. Adolf Hitler i-a urmat exemplul, asumându-și titlul de „Der Fuehrer", Conducătorul.

b)

Colericul este foarte încăpățânat și încrezător în propriile sale opinii. El crede că are întotdeauna dreptate, vrea să aibă ultimul cuvânt, nu tolerează nicio contradicție și nu este niciodată dispus să cedeze.

Dictatorul rus Stalin nu îngăduia nicio opoziție. Un prieten al său, în timpul unei beții, și-a exprimat dezacordul față de opinia lui Stalin. Temându-se pentru siguranța lui, câțiva

dintre prietenii săi s-au apropiat a doua zi de Stalin, ca să-l scuze pe prietenul lor pe motiv că fusese beat. Stalin le-a spus cu răceală că intervenția lor venise prea târziu.

c)

Colericul are foarte multă încredere în sine. Se sprijină prea mult pe propria sa cunoaștere și pe propria sa capacitate. Refuză ajutorul altora și preferă să lucreze singur, în parte pentru că nu-i place să ceară ajutor, în parte pentru că socotește că el însuși este mai capabil decât alții și este sigur că va reuși fără ajutorul lor.

Hitler s-a sprijinit pe „presimțirile" sale în războiul împotriva Rusiei, în ciuda sfaturilor generalilor săi, fiind convins că știa mai bine. A pierdut războiul și totul.

Nu este ușor să-l convingi pe coleric că are nevoie de ajutorul lui Dumnezeu chiar și în lucrurile mici. De aceea, nu-i place să ceară ajutorul lui Dumnezeu și preferă să lupte chiar și împotriva ispitelor puternice prin propriile sale puteri. Din pricina acestei încrederi în sine în viața spirituală, colericul cade adeseori în multe și grave păcate. Această trăsătură este unul dintre principalele motive pentru care atât de mulți colerici nu dobândesc sfințenia, în ciuda unor mari eforturi. Ei sunt infectați într-o mare măsură de mândria lui Lucifer. Ei se poartă ca și cum desăvârșirea și Cerul nu s-ar datora în primul rând harului, ci propriilor lor eforturi.

d)

Colericul îl disprețuiește pe aproapele său. În mintea lui, ceilalți sunt neștiutori, slabi, nepricepuți, înceți, cel puțin în comparație cu el însuși. Își arată disprețul față de aproapele prin desconsiderare, batjocură, observații umilitoare despre alții și prin purtarea sa trufașă față de cei din jurul său, mai ales față de supușii săi.

Un general rus, întrebat ce ar face dacă soldații săi ar ajunge la un câmp minat, a răspuns că ar ordona unei companii de soldați să-l traverseze. Faptul că ar sacrifica viețile acestor soldați nu însemna nimic pentru el. (Generalul Eisenhower).

e)

Colericul este dominator și ambițios fără măsură. Vrea să ocupe primul loc, să fie admirat de alții, să-i supună pe alții sieși. Îi înjosește, îi combate, ba chiar îi persecută prin mijloace nedrepte pe cei care îndrăznesc să se împotrivească ambiției sale.

Iuliu Cezar a spus că ar prefera să fie primul în cel mai mic sat alpin decât al doilea la Roma.

Alexandru cel Mare, socotit unul dintre cei mai mari generali din toate timpurile, a fost găsit într-o noapte senină de către un prieten al său privind stelele și plângând. Întrebat de ce plânge, el a spus: „Privește acele mii de stele de pe cer care

trebuie cucerite, iar eu nu pot cuceri nici măcar această lume a noastră."

f)

Colericul se simte adânc rănit atunci când este umilit sau făcut de rușine. Chiar și amintirea păcatelor sale îl umple de mare neplăcere, fiindcă aceste păcate îl fac să aibă o părere mai joasă despre sine. În dezgustul său față de păcatele sale, el poate chiar să-L sfideze pe Însuși Dumnezeu.

2. Mânia

Colericul este excitat cu vehemență de contradicție, rezistență și ofense personale. Această excitație se manifestă prin cuvinte aspre, care pot părea foarte cuviincioase și politicoase în privința formulării, dar rănesc până în adânc prin tonul cu care sunt rostite. Nimeni nu-și poate răni aproapele cu câteva cuvinte mai amar decât o persoană colerică. Lucrurile se înrăutățesc și mai mult prin faptul că, în impetuozitatea mâniei sale, colericul aduce reproșuri false și exagerate și poate merge atât de departe în patima sa, încât să răstălmăcească intențiile și să pervertească vorbele celor care l-au iritat, învinuind astfel, cu cele mai tăioase expresii, greșeli care în realitate nu au fost săvârșite deloc. Printr-o asemenea nedreptate, pe care colericul o săvârșește în mânia sa împotriva aproapelui, el poate ofensa și îndepărta chiar și pe cei mai buni prieteni ai săi.

Colericul se poate lăsa chiar pradă unor izbucniri furioase de mânie. Mânia sa degenerează ușor în ură. Ofensele grave nu le poate uita. În mânia și mândria sa, el își îngăduie să fie târât spre acțiuni despre care știe că vor fi foarte dăunătoare pentru el însuși și pentru alții; de pildă, ruinarea sănătății sale, a lucrării sale, a averii sale, pierderea poziției sale și ruptura completă cu prieteni apropiați. Din pricina mândriei și mâniei sale, el poate ignora cu totul și poate arunca deoparte chiar planurile pentru realizarea cărora a lucrat ani întregi.

P. Schram spune: „Colericul preferă să moară decât să se smerească."

3. Înșelăciunea, disimularea și ipocrizia

Oricât de nobil și mărinimos ar fi colericul prin firea sa, tendința spre mândrie și voință proprie îl poate duce la cele mai josnice vicii: înșelăciunea și ipocrizia. El practică înșelăciunea, fiindcă nu este nicidecum dispus să admită că a cedat unei slăbiciuni și a suferit o înfrângere. El folosește ipocrizia, amăgirea și chiar minciuni fățișe, dacă își dă seama că nu-și poate duce la îndeplinire planurile prin forță.

Pentru adevăratul comunist, tot ceea ce ajută cauza sa este drept și just: el încheie și rupe tratate și promisiuni; jaful, minciunile și crima sunt considerate justificate dacă sunt făcute pentru Partid și pentru Cauză, fără a ține seama de prețul suferinței omenești.

4. Lipsa de compătimire

Colericul, după cum s-a spus mai sus, este un om al rațiunii. El are două capete, dar nu are inimă.

Războaiele, torturile, lagărele de concentrare, moartea a milioane de oameni nu au însemnat nimic pentru dictatorii moderni precum Lenin, Hitler, Stalin, Mao Tse Tung și cei asemenea lor.

Această lipsă de simțire omenească și de compătimire îi este, într-un fel, de mare folos. Nu-i este greu să fie lipsit de mângâieri sensibile în rugăciune și să rămână mult timp în ariditate spirituală. Dispozițiile efeminate și sentimentale îi repugnă; urăște mângâierile și sentimentalismul care se nasc între prietenii intimi. O falsă compătimire nu-l poate influența să-și neglijeze îndatoririle sau să-și abandoneze principiile. Pe de altă parte, această lipsă de compătimire are mari dezavantaje. Colericul poate fi extrem de dur, lipsit de inimă, ba chiar crud față de suferințele altora. El poate călca cu sânge rece peste binele altora, dacă nu-și poate atinge altfel scopul. Superiorii colerici trebuie să-și cerceteze zilnic conștiința, pentru a descoperi dacă nu au arătat lipsă de compătimire față de supușii lor, mai ales dacă aceștia sunt bolnăvicioși, mai puțin talentați, osteniți sau în vârstă.

III. PARTEA LUMINOASĂ A COLERICULUI

Dacă colericul își dezvoltă facultățile și le folosește pentru scopuri bune și nobile, el poate săvârși lucruri mari pentru cinstea lui Dumnezeu, pentru folosul semenilor săi și pentru binele său vremelnic și veșnic. Este ajutat de intelectul său ascuțit, de entuziasmul său pentru ceea ce este nobil și mare, de forța și hotărârea voinței sale, care nu se dă înapoi în fața niciunei dificultăți, și de vioiciunea pătrunzătoare care influențează toate gândurile și planurile sale.

Saul, prigonitorul Bisericii abia născute, a devenit Pavel, marele Apostol care, după cum el însuși a spus, a lucrat mai mult decât oricare alt apostol pentru răspândirea creștinismului. El s-a făcut „tuturor toate, ca pe toți să-i mântuiască" (1 Cor. 9, 22). A suferit tot felul de încercări și prigoane (vezi 2 Cor., cap. 12), pentru a-L predica pe Hristos, și pe Acesta răstignit, și și-a pecetluit misiunea prin martiriul său pentru Evanghelie.

Mulți sfinți, bărbați și femei, au făcut asemenea, consacrându-și munca neobosită și suferințele intense, sub prigoane aspre, slujirii lui Hristos, după cum o dovedesc miile și miile de martiri ai anilor trecuți și ai prezentului, între care se distinge Iosif Cardinal Mindszenty al Ungariei.

Colericul poate deveni sfânt cu o ușurință comparativă. Persoanele canonizate, cu puține excepții, au fost colerice sau melancolice. Colericul care este capabil să-și stăpânească temperamentul este recules în rugăciune, fiindcă prin voința sa puternică poate izgoni distragerile și mai ales fiindcă, prin forța firii sale, își poate concentra cu mare ușurință atenția asupra unui singur punct. Aceasta din urmă poate fi și cauza pentru care colericul dobândește atât de ușor rugăciunea simplității sau, cum o numește Sfântul Francisc, rugăciunea reculegerii. La niciun alt temperament nu găsim atât de des spiritul contemplației, propriu-zis, ca la coleric. Colericul bine format este foarte răbdător și ferm în suportarea durerilor trupești, dispus să facă sacrificii în suferințe, perseverent în actele de penitență și de mortificare lăuntrică, mărinimos și nobil față de cei lipsiți și învinși, plin de aversiune față de tot ceea ce este josnic sau vulgar. Deși mândria pătrunde sufletul colericului în toate fibrele și ramificațiile sale, într-atât încât el pare să aibă un singur viciu, adică mândria, pe care o arată în tot ceea ce întreprinde, totuși, dacă aspiră cu seriozitate la desăvârșire, poate suporta cu ușurință cele mai mari și mai degradante umilințe și chiar să le caute.

Deoarece colericul nu are o inimă moale, ci una tare, el suferă în mod firesc mai puțin din pricina ispitei trupului și poate practica puritatea cu ușurință. Însă, dacă colericul se dedă de bunăvoie viciului necurăției și își caută satisfacția în el, izbucnirile patimii sale sunt îngrozitoare și deosebit de abominabile.

Colericul are, de asemenea, mult succes în lucrarea sa profesională. Fiind de temperament activ, el simte o înclinație continuă spre activitate și ocupație. Nu poate sta fără lucru și lucrează repede și cu sârguință. În întreprinderile sale este perseverent și plin de curaj, în ciuda obstacolelor. Fără ezitare poate fi așezat în posturi dificile și i se poate încredința orice. În vorbire, colericul este scurt și precis; el detestă repetițiile inutile. Această concizie, precizie și fermitate în vorbire și în înfățișare îi dau multă autoritate, mai ales când este angajat în lucrarea educației. Învățătorii colerici au în ei ceva viril și nu îngăduie ca lucrurile să le scape de sub control, cum se întâmplă adeseori cu persoanele lente, nehotărâte, melancolice. Un coleric poate păstra un secret ca un mormânt.

IV. LUCRURI CE TREBUIE OBSERVATE DE COLERIC ÎN FORMAREA SA

1.

Colericul are nevoie de idealuri înalte și de gânduri mari; trebuie să le scoată din cuvântul lui Dumnezeu, prin meditație, lectură spirituală, predici, precum și din experiența propriei sale vieți. Nu este nevoie de o mulțime de asemenea gânduri. Pentru colericul Sfânt Ignațiu a fost de ajuns să gândească: Toate spre mai marea slavă a lui Dumnezeu;

pentru colericul Sfânt Francisc Xavier: Ce-i folosește omului dacă ar câștiga lumea întreagă, dar și-ar pierde sufletul? Un singur gând bun, care îl impresionează adânc pe coleric, lucrează ca o stea minunată care îl conduce, în ciuda tuturor obstacolelor, la picioarele Răscumpărătorului.

2.

Colericul trebuie să învețe zi de zi și în mod repetat să implore cu ardoare și smerenie ajutorul lui Dumnezeu. Atâta vreme cât nu a învățat să cerșească, nu va face pași mari pe calea desăvârșirii. Lui i se aplică de asemenea cuvintele lui Hristos: „Cereți și veți primi." Colericul va face progrese și mai mari dacă se va putea smeri cerând semenilor săi, cel puțin superiorilor săi sau confesorului său, învățături și îndrumare.

3.

Colericul trebuie, mai presus de toate, să păstreze în mintea sa o hotărâre puternică: nu mă voi căuta niciodată pe mine însumi, ci, dimpotrivă, mă voi socoti:

a)

Un instrument în mâinile lui Dumnezeu, de care El se poate folosi după buna Sa plăcere.

b)

Un slujitor al semenilor mei, care dorește să se cheltuiască pe sine pentru alții. El trebuie să lucreze potrivit cuvintelor lui Hristos: „Cel ce va voi să fie cel dintâi între voi să fie slujitorul tuturor" (Mt. 20, 27 sau Mc. 10, 44), sau, după cum spune Sfântul Pavel despre sine: trebuie să se facă tuturor toate, ca să-i mântuiască.

(1 Cor. 9, 22).

4.

Colericul trebuie să combată neîncetat mândria și mânia sa. Mândria este nenorocirea colericului, smerenia este singura sa mântuire. De aceea, el trebuie să facă din aceasta obiectul examenului său particular de conștiință vreme de ani întregi.

5.

Colericul trebuie să se umilească de bunăvoie în spovadă, înaintea superiorilor săi și chiar înaintea altora. Să ceară lui Dumnezeu umilințe și, atunci când îi sunt trimise, să le primească cu mărinimie. Pentru un coleric este mai bine să îngăduie altora să-l umilească decât să se umilească el însuși.

6.

El trebuie să practice o devoțiune adevărată și încrezătoare față de Inima smerită și blândă a lui Isus.

V. FORMAREA ȘI TRATAREA COLERICULUI

Colericii sunt capabili să aducă un mare folos familiei lor, mediului lor, parohiei lor sau statului, datorită capacității lor. Colericul este, prin fire, conducătorul și organizatorul înnăscut și niciodată descurajat. Apostolul coleric bine format caută neobosit și fără teamă sufletele aflate în primejdie; răspândește cu perseverență literatura bună și, în ciuda multor eșecuri, lucrează cu bucurie pentru presa și asociațiile catolice, fiind astfel de mare folos Bisericii. Pe de altă parte, colericul poate, dacă nu-și stăpânește partea slabă a temperamentului, să lucreze ca dinamita în viața privată și publică și să provoace mari tulburări. Din acest motiv, este necesar să se acorde o atenție deosebită formării colericului, care este dificilă, dar roditoare.

1.

Colericul trebuie să fie bine instruit, astfel încât să-și poată folosi bunele talente cu cel mai mare folos. Altfel, în decursul timpului, va urmări idei favorite, în detrimentul lucrării sale profesionale, sau, ceea ce este mai rău, va deveni foarte mândru și încrezut, deși în realitate nu și-a cultivat facultățile și nu este, de fapt, temeinic.

Colericii mai puțin talentați sau insuficient educați pot face foarte multe greșeli, odată ce devin independenți sau au

puterea de a porunci ca superiori. Ei sunt înclinați să amărască viața celor din jurul lor, fiindcă insistă cu încăpățânare asupra împlinirii poruncilor lor, deși poate nu înțeleg pe deplin lucrurile despre care este vorba sau pot avea idei cu totul false despre ele. Asemenea colerici acționează adeseori după vestita maximă rea: *Sic volo, sic jubeo; stat pro ratione voluntas*: Așa vreau, așa poruncesc; voința mea este rațiune suficientă.

2.

Colericul trebuie să fie influențat să accepte de bunăvoie și cu bucurie ceea ce se face pentru umilirea mândriei sale și pentru potolirea mâniei sale. Printr-o tratare aspră și trufașă, colericul nu este îndreptat, ci amărât și împietrit; dimpotrivă, chiar și un coleric foarte mândru poate fi ușor îndrumat spre bine prin sugestii raționale și prin motive supranaturale. În formarea colericilor, educatorul nu trebuie niciodată să se lase purtat de mânie și nici să-și exprime vreodată hotărârea de a „frânge" încăpățânarea persoanei colerice. Este absolut necesar să rămână calm și să-l lase pe coleric să se „răcească", iar apoi să-l convingă să accepte îndrumarea, pentru a-și corecta defectele și a scoate la lumină binele din el. În formarea copilului coleric, trebuie puse înaintea lui idei înalte; trebuie făcut apel la buna sa voință, la simțul său al onoarei, la dezgustul său față de ceea ce este vulgar, la binele său vremelnic și veșnic; trebuie influențat de bunăvoie să-și corecteze defectele și să-și dezvolte însușirile bune. Să nu fie amărât prin pedepse umilitoare, ci să se încerce a i se arăta necesitatea și dreptatea

pedepsei aplicate; totuși, trebuie păstrată fermitatea în ceea ce trebuie cerut.

CAPITOLUL III
TEMPERAMENTUL SANGVINIC

I. CARACTERUL TEMPERAMENTULUI SANGVINIC

Persoana sangvinică este repede trezită și puternic excitată de orice lucru care o influențează. Reacția urmează îndată, însă impresia durează numai puțin timp. Prin urmare, amintirea impresiei nu provoacă ușor o nouă excitație.

II. DISPOZIȚIA FUNDAMENTALĂ

1. Superficialitatea

Persoana sangvinică nu pătrunde adâncimea, esența lucrurilor; nu cuprinde întregul, ci se mulțumește cu superficialul și cu o parte a întregului. Înainte de a fi stăpânit un subiect, interesul său slăbește, fiindcă noi impresii i-au captat deja atenția. Iubește munca ușoară, care atrage atenția, acolo unde nu este nevoie de gândire profundă sau de mare efort. Desigur, este greu să convingi o persoană sangvinică de faptul că este superficială; dimpotrivă, ea își închipuie că a înțeles subiectul în întregime și în mod desăvârșit.

2. Instabilitatea

Deoarece impresiile făcute asupra unei persoane sangvinice nu durează, ele sunt urmate cu ușurință de altele. Urmarea este o mare instabilitate, de care trebuie să țină seama oricine are de-a face cu asemenea persoane, dacă nu voiește să fie dezamăgit.

Sfântul Petru L-a asigurat pe Domnul nostru că era gata să meargă cu El, ba chiar să moară pentru El, pentru ca numai câteva ore mai târziu să tăgăduiască faptul că L-ar cunoaște pe „acest om".

Mulțimile L-au întâmpinat pe Domnul nostru cu Osanalele lor în Duminica Floriilor, dar au strigat: Răstignește-L! câteva zile mai târziu.

Sangvinicul își schimbă mereu dispozițiile; poate trece repede de la lacrimi la râs și invers; este nestatornic în părerile sale; astăzi poate apăra ceea ce a combătut cu vehemență cu o săptămână înainte; este instabil în hotărârile sale. Dacă i se prezintă un nou punct de vedere, poate răsturna cu ușurință planurile pe care le făcuse mai înainte. Această inconsecvență îi face adeseori pe oameni să creadă că persoana sangvinică nu are caracter; că nu este condusă de principii. Sangvinicul tăgăduiește în mod firesc asemenea acuzații, fiindcă găsește întotdeauna un motiv pentru schimbările sale. El uită că este necesar să se cerceteze bine toate lucrurile și să se privească și să se investigheze totul cu grijă dinainte, pentru a nu fi captivat de fiecare idee nouă sau de fiecare dispoziție sufletească. Este de asemenea inconsecvent în munca sau în distracția sa; iubește varietatea în toate; seamănă cu o albină care zboară din floare în floare, sau cu un copil care se satură repede de jucăria cea nouă.

3. Tendința spre cele exterioare

Sangvinicului nu-i place să intre în sine însuși, ci își îndreaptă atenția spre cele exterioare. În această privință, el este opusul însuși al persoanei melancolice, care este înclinată spre introspecție, care preferă să fie absorbită de gânduri adânci și ignoră mai mult sau mai puțin cele exterioare. Această

înclinare spre cele exterioare se arată în interesul viu pe care sangvinicul îl acordă propriei sale înfățișări, precum și înfățișării altora; unui chip frumos, hainelor frumoase și moderne și bunelor maniere. La sangvinic, cele cinci simțuri sunt deosebit de active, în timp ce colericul se folosește mai degrabă de rațiune și voință, iar melancolicul de sentimentele sale. Sangvinicul vede totul, aude totul, vorbește despre toate. Este cunoscut pentru ușurința și vioiciunea vorbirii sale, pentru varietatea inepuizabilă a subiectelor și pentru fluxul de cuvinte, care adeseori îl fac neplăcut altora. Persoana sangvinică, datorită vioiciunii sale, are ochi pentru amănunte, o dispoziție avantajoasă care lipsește mai mult sau mai puțin persoanelor colerice și melancolice.

4. Optimismul

Sangvinicul privește toate lucrurile din partea lor luminoasă. Este optimist, trece cu vederea dificultățile și este întotdeauna sigur de succes. Dacă eșuează, nu se neliniștește prea mult timp, ci se consolează ușor. Vioiciunea sa explică înclinația de a glumi pe seama altora, de a-i tachina și de a le face farse. El socotește de la sine înțeles că alții sunt dispuși să primească asemenea lucruri cu bună dispoziție și este foarte mirat dacă aceștia se supără din pricina batjocurii sau a glumelor sale nepotrivite.

5. Absența pasiunilor adânci

Pasiunile sangvinicului sunt repede excitate, dar nu fac o impresie adâncă și durabilă; ele pot fi comparate cu un foc de paie, care izbucnește deodată, dar tot atât de repede se stinge, în vreme ce pasiunile colericului trebuie comparate cu un incendiu năprasnic, care mistuie totul.

Această lipsă a pasiunilor adânci este de mare folos sangvinicului în viața spirituală, întrucât, de obicei, este cruțat de mari încercări lăuntrice și poate sluji lui Dumnezeu, de regulă, cu o bucurie și o ușurință relativă. El pare să rămână liber de pasiunile violente ale colericului și de micimea de suflet și neliniștea melancolicului.

III. PARTEA ÎNTUNECATĂ A TEMPERAMENTULUI SANGVINIC

1. Vanitatea și mulțumirea de sine

Mândria persoanei sangvinice nu se manifestă ca ambiție nemăsurată sau încăpățânare, ca la coleric, nici ca teamă de umilire, ca la melancolic, ci ca o puternică înclinație spre vanitate și mulțumire de sine. Persoana sangvinică găsește o bucurie și o satisfacție aproape copilărească în înfățișarea sa exterioară, în hainele și lucrările sale. Îi place să se privească în oglindă. Se simte fericită când este lăudată și, de aceea, este foarte susceptibilă la lingușire. Prin laudă și lingușire, o

persoană sangvinică poate fi ușor sedusă să săvârșească cele mai nechibzuite fapte și chiar păcate rușinoase.

2. Înclinația spre flirt, gelozie și invidie

Persoana sangvinică este înclinată spre familiaritate nemăsurată și flirt, fiindcă îi lipsește spiritualitatea adâncă, se apleacă spre cele exterioare și este dispusă să primească lingușiri. Totuși, iubirea sa nu este adâncă și se schimbă ușor. Un sangvinic altminteri bine format s-ar mulțumi cu familiarități superficiale ca semne de afecțiune, dar, din pricina ușurătății sale și a dispoziției sale de a ceda, precum și din pricina credinței sale optimiste că păcatul poate să nu aibă urmări rele, poate fi ușor condus spre cele mai grave rătăciri. O femeie rea, cu temperament sangvinic, se dă păcatului fără frâu și înăbușă cu ușurință glasul conștiinței.

Vanitatea și tendința spre aventuri amoroase conduc persoana sangvinică la gelozie, invidie și la toate micile, josnicele și detestabilele greșeli împotriva caritații, care sunt de obicei urmarea invidiei. Deoarece este ușor influențată de impresii exterioare sau de sentimente de simpatie ori antipatie, persoanei sangvinice îi este greu să fie imparțială și dreaptă. Superiorii de acest temperament au adeseori favoriți pe care îi preferă altora. Sangvinicul este foarte înclinat să-i lingușească pe cei pe care îi iubește.

3. Veselia și iubirea nemăsurată de plăceri

Persoanei sangvinice nu-i place să fie singură; iubește compania și distracția; vrea să se bucure de viață. În distracțiile sale, o asemenea persoană poate fi foarte frivolă.

4. Teama de virtuțile care cer eforturi stăruitoare

Tot ceea ce cere renunțarea la satisfacerea simțurilor îi este foarte greu sangvinicului; de pildă, să-și păzească ochii, urechile, limba, să păstreze tăcerea. Nu-i place să se mortifice, lipsindu-se de vreo mâncare preferată. Se teme de actele trupești de penitență; numai sangvinicul de o virtute excepțională reușește să săvârșească ani de-a rândul lucrări de penitență pentru păcatele comise în tinerețea de mai înainte. Persoana sangvinică obișnuită este înclinată să creadă că, odată cu dezlegarea în sacramentul penitenței, toate păcatele sunt șterse și că o părere de rău continuă pentru ele este inutilă și chiar vătămătoare.

5. Alte dezavantaje ale temperamentului sangvinic

a)

Hotărârile persoanei sangvinice sunt expuse greșelii, fiindcă cercetarea ei asupra lucrurilor este numai superficială și parțială; de asemenea, fiindcă nu vede dificultățile; și, în sfârșit, fiindcă, prin sentimente de simpatie sau antipatie, este înclinată spre părtinire.

b)

Întreprinderile sangvinicului eșuează ușor, fiindcă el socotește întotdeauna succesul ca sigur, ca pe un lucru de la sine înțeles, și de aceea nu acordă suficientă atenție obstacolelor posibile, fiindcă îi lipsește perseverența, iar interesul său pentru lucruri se stinge repede.

c)

Sangvinicul este instabil în urmărirea binelui. Îngăduie altora să-l conducă și, de aceea, este ușor rătăcit, dacă ajunge în mâinile unor persoane fără scrupule. Entuziasmul său pentru bine se aprinde repede, dar dispare tot repede. Cu Petru, sare cu ușurință din barcă pentru a merge pe apă, dar îndată se teme că s-ar putea îneca. Scoate în grabă sabia împreună cu Petru pentru a-L apăra pe Isus, dar fuge câteva minute mai târziu. Împreună cu Petru înfruntă dușmanii lui Isus, numai pentru a-L tăgădui după scurt timp.

d)

Cunoașterea de sine a persoanei sangvinice este deficitară, fiindcă ea se îngrijește întotdeauna de cele exterioare și îi repugnă să intre în sine însăși și să gândească mai adânc asupra propriilor sale acțiuni.

e)

Viața de rugăciune a sangvinicului suferă din pricina a trei obstacole: el găsește mari dificultăți în așa-numita rugăciune interioară, pentru care este necesară o reflecție liniștită și prelungită; asemenea, în meditație, lectură spirituală și examen de conștiință. Este ușor distras din pricina simțurilor sale mereu active și a imaginației sale necontrolate și este astfel împiedicat să ajungă la o reculegere adâncă și durabilă în Dumnezeu. La rugăciune, sangvinicul pune prea mare accent pe emoție și pe mângâierea sensibilă și, drept urmare, se dezgustă ușor în timpul aridității spirituale.

IV. PĂRȚILE LUMINOASE ALE TEMPERAMENTULUI SANGVINIC

1.

Persoana sangvinică are multe calități datorită cărora se descurcă bine cu semenii săi și se face iubită de ei.

a)

Sangvinicul este extravertit; face cu ușurință cunoștință cu alți oameni, este foarte comunicativ, vorbăreț și se asociază lesne cu străinii.

b)

Este prietenos în vorbire și purtare și îi poate întreține plăcut pe semenii săi prin povestirile sale interesante și prin glumele sale de spirit.

c)

Este foarte plăcut și dispus să oblige. Își împarte faptele de bunătate nu atât de rece ca un coleric, nici atât de cald și înduioșător ca melancolicul, ci cel puțin într-un chip atât de jovial și plăcut, încât ele sunt primite cu bunăvoință.

d)

Este compătimitor ori de câte ori aproapele său este lovit de o nenorocire și este întotdeauna gata să-l înveselească printr-o observație prietenoasă.

e)

Are o remarcabilă facultate de a atrage atenția semenilor săi asupra greșelilor lor fără a provoca o mare și imediată nemulțumire. Nu-i este greu să-i corecteze pe alții. Dacă este necesar să i se comunice cuiva o veste rea, este bine ca această sarcină să fie încredințată unei persoane de temperament sangvinic.

f)

Un sangvinic este repede excitat de o ofensă și își poate arăta mânia cu violență și uneori cu nechibzuință, dar, îndată ce și-a vărsat furia, devine iarăși plăcut și nu păstrează ranchiună.

2.

Persoana sangvinică are multe calități prin care câștigă afecțiunea superiorilor săi.

a)

Este maleabilă și docilă. Virtutea ascultării, care este în general socotită dificilă, îi este ușoară.

b)

Este sinceră și poate face cunoscute cu ușurință superiorilor săi dificultățile sale, starea vieții sale spirituale și chiar păcatele rușinoase.

c)

Când este pedepsită, aproape niciodată nu arată resentiment; nu este sfidătoare și încăpățânată. Pentru un superior este ușor să aibă de-a face cu supuși sangvinici, dar să fie cu băgare de seamă! Supușii sangvinici sunt înclinați să-l lingușească pe superior și să arate o atitudine servilă; astfel, în chip cu totul neintenționat, pun în primejdie pacea unei comunități. Persoanele colerice și mai ales cele melancolice nu se

descoperă atât de ușor, din pricina rezervei lor mai mari, și nu trebuie să fie mustrate, disprețuite sau neglijate de superiori.

3.

Sangvinicul nu este împietrit în rău. Nu este statornic în săvârșirea binelui, dar nici nu este consecvent în săvârșirea răului. Nimeni nu este atât de ușor sedus, dar, pe de altă parte, nimeni nu este atât de ușor convertit ca sangvinicul.

4.

Sangvinicul nu zăbovește mult asupra întâmplărilor neplăcute. Multe lucruri care îi provoacă unei persoane melancolice multă neliniște și tulburare nu-l afectează câtuși de puțin pe sangvinic, fiindcă este optimist și, ca atare, trece cu vederea dificultățile și preferă să privească lucrurile din partea lor luminoasă. Chiar dacă sangvinicul este uneori exasperat și trist, își regăsește curând echilibrul. Tristețea sa nu durează mult, ci face repede loc bucuriei. Această însușire luminoasă a persoanei sangvinice bine formate o ajută să găsească mult mai ușoară viața de comunitate, de pildă în instituții, seminarii, convente, și să învingă mai lesne dificultățile unei asemenea vieți decât persoanele colerice sau melancolice. Persoanele sangvinice se pot înțelege bine chiar și cu persoane cu care, în general, este greu de lucrat.

V. METODA DE AUTOFORMARE PENTRU SANGVINIC

1.

Persoana sangvinică trebuie să se dedea reflecției atât asupra treburilor spirituale, cât și asupra celor vremelnice. Îi este în mod deosebit necesar să cultive acele exerciții de rugăciune în care predomină meditația; de pildă, meditația de dimineață, lectura spirituală, examenul general și particular de conștiință, meditația asupra misterelor Rozariului și prezența lui Dumnezeu. Superficialitatea este nenorocirea sangvinicului, reflecția este mântuirea lui.

În privința treburilor vremelnice, persoana sangvinică trebuie să-și amintească neîncetat că nu poate cugeta prea mult asupra lor: trebuie să ia în considerare fiecare punct; să prevadă toate dificultățile posibile; să nu fie peste măsură de încrezătoare, peste măsură de optimistă.

2.

Trebuie să practice zilnic mortificarea simțurilor: a ochilor, a urechilor, a limbii, a simțului pipăitului, și să-și păzească gustul de la desfătarea peste măsură cu mâncăruri și băuturi alese.

3.

Trebuie să vegheze în chip absolut ca să fie influențată de bine, iar nu de rău; să primească sfat și îndrumare. Un ajutor practic împotriva distragerii este o viață strict rânduită, iar într-o comunitate, observarea fidelă a Regulilor.

4.

Ariditatea spirituală prelungită este pentru ea o încercare foarte mântuitoare, fiindcă prin aceasta sentimentalismul ei nesănătos este vindecat sau curățit.

5.

Trebuie să-și cultive trăsăturile bune, precum caritatea, ascultarea, sinceritatea, veselia, și să sfințească aceste calități naturale bune prin motive supranaturale. Trebuie să lupte neîncetat împotriva acelor defecte spre care este atât de mult înclinată prin dispoziția sa naturală, precum vanitatea și mulțumirea de sine; iubirea prieteniilor particulare; sentimentalismul; senzualitatea; gelozia; ușurătatea; superficialitatea; instabilitatea.

VI. TRATAREA ȘI EDUCAREA UNEI PERSOANE SANGVINICE

Educarea persoanei sangvinice este relativ ușoară. Ea trebuie supravegheată; trebuie să i se spună că nu-i este îngăduit să-și lase lucrarea neterminată. Afirmațiile, hotărârile și

promisiunile ei nu trebuie luate prea în serios; trebuie verificată neîncetat dacă și-a îndeplinit cu adevărat lucrarea cu grijă. Lingușirile ei nu trebuie primite și, mai ales, trebuie păstrată o veghe continuă pentru ca nu cumva să i se arate vreo preferință din pricina dispoziției sale afabile. Trebuie amintit că persoana sangvinică nu va păstra pentru sine ceea ce i se spune sau ceea ce observă despre cineva. Este recomandabil să se cugete de două ori înainte de a lua în încredere o persoană sangvinică.

În educarea unui copil sangvinic trebuie observate următoarele puncte:

1.

Copilul trebuie învățat cu statornicie să practice renunțarea de sine, mai ales prin supunerea simțurilor. Trebuie insistat neîncetat asupra perseverenței în muncă și asupra observării ordinii.

2.

Copilul trebuie ținut sub supraveghere și îndrumare strictă; trebuie păzit cu grijă de tovărășiile rele, fiindcă poate fi sedus cu atâta ușurință.

3.

Să i se lase veselia și să i se îngăduie bucuria, numai să fie păzit de excese.

CAPITOLUL IV
TEMPERAMENTUL MELANCOLIC

I. CARACTERISTICILE TEMPERAMENTULUI MELANCOLIC

Persoana melancolică este doar slab excitată de orice lucru care acționează asupra ei. Reacția este slabă, însă această impresie slabă rămâne multă vreme și, prin impresii asemănătoare ulterioare, devine mai puternică și, în cele din

urmă, excită mintea atât de vehement încât este greu de dezrădăcinat.

O asemenea impresie poate fi comparată cu un stâlp care, prin lovituri repetate, este înfipt din ce în ce mai adânc în pământ, astfel încât, în cele din urmă, este aproape cu neputință să mai fie scos. Această înclinație a melancolicului cere o atenție deosebită. Ea slujește drept cheie pentru dezlegarea multor enigme din purtarea sa.

II. DISPOZIȚIA FUNDAMENTALĂ A MELANCOLICULUI

1. Înclinația spre reflecție

Gândirea melancolicului se transformă cu ușurință în reflecție. Gândurile melancolicului ajung departe. El zăbovește cu plăcere asupra trecutului și este preocupat de întâmplări de demult; este pătrunzător; nu se mulțumește cu superficialul, caută cauza și legătura dintre lucruri; caută legile care influențează viața omenească, principiile după care omul trebuie să lucreze. Gândurile sale au o întindere largă; el privește înainte, spre viitor; se înalță spre cele veșnice. Melancolicul are o dispoziție extrem de sensibilă a inimii. Însăși gândurile sale îi trezesc propria compătimire și sunt însoțite de o tainică dorință. Adeseori ele îl zguduie profund, mai ales reflecțiile religioase sau planurile pe care le nutrește;

totuși, abia îngăduie ca excitația sa puternică să fie observată în afară. Melancolicul neformat este ușor înclinat spre frământare lăuntrică și reverie.

2. Iubirea retragerii

Melancolicul nu se simte în largul său în mulțime pentru multă vreme; iubește tăcerea și singurătatea. Fiind înclinat spre introspecție, se izolează de mulțimi, își uită mediul înconjurător și se folosește slab de simțurile sale — ochi, urechi etc. În companie este adeseori distras, fiindcă este absorbit de propriile sale gânduri. Din pricina lipsei sale de observație și a visării sale, persoana melancolică are multe neplăceri în viața zilnică și în lucrarea sa.

3. Concepția serioasă asupra vieții

Melancolicul privește întotdeauna viața din partea ei serioasă. În adâncul inimii sale există întotdeauna o anumită tristețe, „un plâns al inimii", nu fiindcă melancolicul ar fi bolnav sau morbid, după cum susțin mulți, ci fiindcă este pătruns de o puternică dorință după binele ultim — Dumnezeu — și după veșnicie, și se simte necontenit împiedicat de treburile pământești și vremelnice și oprit în năzuințele sale. Melancolicul este un străin aici, jos, și simte dorul de casă după Dumnezeu și veșnicie.

4. Înclinația spre pasivitate

Melancolicul este un temperament pasiv. Persoana care posedă un asemenea temperament nu are, prin urmare, înclinația vioaie, rapidă, progresivă și activă a colericului sau a sangvinicului, ci este lentă, meditativă, reflexivă. Este greu să fie mișcată spre o acțiune rapidă, deoarece are o înclinație marcată spre pasivitate și inacțiune. Această înclinație meditativă a melancolicului explică teama sa de suferință și de dificultăți, precum și groaza sa de efort lăuntric și de renunțare de sine.

III. PARTICULARITĂȚILE MELANCOLICULUI

1.

El este rezervat. Îi este greu să formeze noi cunoștințe și vorbește puțin între străini. Își descoperă gândurile cele mai lăuntrice cu greutate și numai celor în care are încredere. Nu găsește ușor cuvântul potrivit pentru a-și exprima și descrie sentimentele. Adeseori dorește să se exprime, fiindcă îi aduce o adevărată ușurare să încredințeze gândurile triste și apăsătoare care îi împovărează inima unei persoane care îl compătimește. Pe de altă parte, aceasta cere din partea lui un mare efort de a se manifesta și, atunci când o face, procedează atât de stângaci încât nu se simte mulțumit și nu-și găsește odihna. Asemenea experiențe tind să-l facă pe melancolic și mai rezervat. De aceea, un educator al elevilor melancolici

trebuie să fie conștient de aceste particularități și trebuie să le ia în considerare; altminteri va face mult rău celor încredințați lui.

Spovada este o mare povară pentru melancolic, în timp ce pentru sangvinic este relativ ușoară. Melancolicul vrea să se manifeste, dar nu poate; colericul se poate exprima cu ușurință, dar nu vrea.

2.

Melancolicul este nehotărât. Din pricina prea multor considerații și a unei prea mari temeri de dificultăți și de posibilitatea ca planurile sau lucrările sale să eșueze, melancolicul abia poate ajunge la o hotărâre. Este înclinat să-și amâne decizia. Ceea ce ar putea face astăzi amână pentru mâine, pentru poimâine sau chiar pentru săptămâna următoare. Apoi uită de aceasta și astfel se întâmplă că ceea ce ar fi putut face într-o oră îi ia săptămâni și luni. El nu termină niciodată. Pentru multe persoane melancolice poate fi nevoie de mult timp ca să decidă asupra vocației lor la viața religioasă. Melancolicul este un om al ocaziilor pierdute. În timp ce vede că alții au trecut de mult pârâul, el încă deliberează dacă și el trebuie și poate să sară peste el. Deoarece melancolicul descoperă multe căi prin reflecția sa și are dificultăți în a hotărî pe care s-o aleagă, cedează ușor altora și nu insistă cu încăpățânare asupra propriei sale opinii.

3.

Melancolicul este descurajat și lipsit de curaj. Este mic la suflet și timid dacă este chemat să înceapă o lucrare nouă, să îndeplinească o sarcină neplăcută, să se aventureze într-o nouă întreprindere. Are o voință puternică, unită cu talent și putere, dar nu are curaj. De aceea a devenit proverbială zicerea: „Aruncă-l pe melancolic în apă și va învăța să înoate." Dacă melancolicul întâmpină dificultăți în întreprinderile sale, chiar dacă acestea sunt foarte neînsemnate, se simte descurajat și este ispitit să părăsească corabia, în loc să învingă obstacolul și să repare nereușita printr-un efort sporit.

4.

Melancolicul este lent și stângaci.

a)

Este lent în gândire. Simte nevoia, înainte de toate, să considere și să reconsidere totul, până când poate forma o judecată calmă și sigură.

b)

Este lent în vorbire. Dacă este chemat să răspundă repede sau să vorbească fără pregătire, ori dacă se teme că prea mult depinde de răspunsul său, devine neliniștit și nu găsește cuvântul potrivit și, prin urmare, dă adeseori un răspuns greșit și nesatisfăcător. Această gândire lentă poate fi motivul pentru care melancolicul se bâlbâie adeseori, își lasă frazele

neterminate, folosește expresii greșite sau caută expresia potrivită. Este, de asemenea, lent — nu leneș — în lucrarea sa. Lucrează cu grijă și în mod demn de încredere, dar numai dacă are timp suficient și nu este presat. El însuși, firește, nu crede că este un lucrător lent.

5.

Mândria melancolicului are o latură cu totul particulară. El nu caută onoare sau recunoaștere; dimpotrivă, îi repugnă să apară în public și să fie lăudat. Însă se teme foarte mult de rușine și umilire. Arată adeseori o mare rezervă și, prin aceasta, dă impresia de modestie și smerenie; în realitate, se retrage numai fiindcă se teme să nu fie făcut de rușine. Îngăduie ca alții să fie preferați lui, chiar dacă sunt mai puțin calificați și capabili decât el pentru lucrarea, poziția sau funcția respectivă, dar în același timp se simte disprețuit fiindcă este ignorat și talentele sale nu sunt apreciate.

Persoana melancolică, dacă dorește cu adevărat să devină desăvârșită, trebuie să acorde o atenție foarte mare acestor sentimente de resentiment și sensibilității excesive în fața chiar și a micilor umiliri.

Din ceea ce s-a spus până acum, este evident că este greu de tratat cu persoanele melancolice. Din pricina particularităților lor, ele sunt adeseori judecate greșit și tratate în mod greșit. Melancolicul simte intens și, de aceea, se retrage și se izolează.

De asemenea, melancolicul are puțini prieteni, fiindcă puțini îl înțeleg și fiindcă el își încredințează gândurile doar puținora.

IV. PARTEA LUMINOASĂ A TEMPERAMENTULUI MELANCOLIC

1.

Melancolicul practică ușor și cu bucurie rugăciunea interioară. Viziunea sa serioasă asupra vieții, iubirea sa pentru singurătate și înclinația sa spre reflecție îi sunt de mare ajutor pentru dobândirea vieții interioare de rugăciune. El are, ca să spunem așa, o înclinație naturală spre pietate. Meditând asupra lucrurilor pieritoare ale acestei lumi, se gândește la cele veșnice; petrecându-și viața pe pământ, este atras spre Cer. Mulți sfinți au fost de temperament melancolic. Acest temperament pricinuiește dificultăți în rugăciune, deoarece persoana melancolică își pierde ușor curajul în încercări și suferințe și, prin urmare, îi lipsește încrederea în Dumnezeu, în rugăciunile sale, și poate fi foarte mult distrasă de gânduri mici la suflet și triste.

2.

În comunicarea cu Dumnezeu, melancolicul găsește o pace adâncă și de negrăit. El înțelege mai bine decât oricine

cuvintele Sfântului Augustin: „Tu, Doamne, ne-ai creat pentru Tine, și inima noastră nu află odihnă până nu se odihnește în Tine." Inima sa, atât de capabilă de afecțiuni puternice și de sentimente înalte, găsește pace desăvârșită în comuniunea cu Dumnezeu. Această pace a inimii o simte și în suferințele sale, dacă își păstrează numai încrederea în Dumnezeu și iubirea față de Cel Răstignit.

3.

Melancolicul este adeseori un mare binefăcător al semenilor săi. Îi conduce pe alții la Dumnezeu, este un bun sfătuitor în dificultăți și un superior prudent, vrednic de încredere și binevoitor. Are o mare compătimire față de semenii săi și o dorință vie de a-i ajuta. Dacă încrederea în Dumnezeu îl susține pe melancolic și îl încurajează la acțiune, el este dispus să facă mari sacrificii pentru aproapele său și este puternic și neclintit în lupta pentru idealuri. Schubert, în *Psihologia* sa, spune despre firea melancolică: „Ea a fost dispoziția sufletească predominantă a celor mai sublimați poeți, artiști, a celor mai profunzi gânditori, a celor mai mari inventatori, legislatori și mai ales a acelor uriași spirituali care, la vremea lor, au făcut cunoscut neamurilor lor intrarea într-o lume mai înaltă și fericită a Divinului, către care ei înșiși erau purtați de o dorință nesățioasă."

V. PARTEA ÎNTUNECATĂ A TEMPERAMENTULUI MELANCOLIC

1.

Melancolicul, prin săvârșirea păcatului, cade în cea mai cumplită tulburare a minții, fiindcă în adâncul inimii sale este, mai mult decât cei de alte temperamente, plin de o dorință arzătoare după Dumnezeu și de o percepție ascuțită a răutății și consecințelor păcatului. Conștiința faptului că este despărțit de Dumnezeu prin păcat de moarte are asupra lui un efect zdrobitor. Dacă el cade în păcat grav, îi este greu să se ridice din nou, fiindcă spovada, în care este obligat să se umilească adânc, îi este atât de grea. El este, de asemenea, în mare primejdie de a cădea iarăși în păcat, fiindcă prin frământarea sa neîncetată asupra păcatelor săvârșite face să se nască noi ispite. Când este ispitit, se lasă pradă dispozițiilor sentimentale, sporind astfel primejdia și tăria ispitelor. A rămâne în stare de păcat sau chiar a recădea din când în când în păcat îi poate pricinui o tristețe adâncă și durabilă și îi poate răpi treptat încrederea în Dumnezeu și în sine însuși. El își spune: „Nu am puterea să mă ridic din nou, iar Dumnezeu nu mă ajută nici El prin harul Său, fiindcă nu mă iubește, ci vrea să mă osândească." Această stare fatală poate lua cu ușurință proporțiile disperării.

2.

O persoană melancolică ce nu are încredere în Dumnezeu și iubire pentru Cruce cade într-o mare descurajare, inacțiune și chiar în disperare. Dacă are încredere în Dumnezeu și iubire pentru Cel Răstignit, ea este condusă la Dumnezeu și sfințită mai repede prin suferirea nenorocirilor, a calomniei, a tratamentului nedrept etc. Dar dacă aceste două virtuți lipsesc, starea ei este foarte primejdioasă și vrednică de milă. Dacă suferințe, chiar mici în sine, se abat asupra ei, persoana melancolică lipsită de încredere în Dumnezeu și de iubire pentru Hristos devine abătută și deprimată, posomorâtă și sensibilă. Nu vorbește, sau vorbește foarte puțin, este irascibilă și nemângâiată și se ține departe de semenii săi. Curând își pierde curajul de a-și continua lucrarea și chiar interesul pentru ocupația sa profesională. Simte că nu are parte decât de întristare și durere. În cele din urmă, această dispoziție poate culmina în adevărată descurajare și disperare.

3.

Melancolicul care se lasă în voia dispozițiilor triste cade în multe greșeli împotriva caritații și devine o adevărată povară pentru semenii săi.

a)

Își pierde ușor încrederea în semenii săi, mai ales în superiori și confesori, din pricina unor mici defecte pe care le descoperă în ei sau din pricina unor corectări în lucruri mici.

b)

Este vehement exasperat și provocat de dezordine sau nedreptate. Cauza exasperării sale este adeseori justificată, dar rareori în măsura în care el o simte.

c)

Abia poate ierta ofensele. Prima ofensă o trece destul de ușor cu vederea. Dar ofensele repetate pătrund adânc în suflet și cu greu pot fi uitate. O puternică aversiune prinde cu ușurință rădăcină în inima sa împotriva persoanelor din partea cărora a suferit sau în care găsește această ori acea greșeală. Această aversiune devine atât de puternică încât abia le poate vedea pe aceste persoane fără o nouă tulburare, nu voiește să le vorbească și este exasperat chiar de simplul gând la ele. De obicei, această aversiune este părăsită numai după ce melancolicul este despărțit de persoanele care i-au atras nemulțumirea și, uneori, numai după luni sau chiar ani.

d)

Este foarte suspicios. Rareori are încredere în oameni și se teme întotdeauna că alții au ceva împotriva lui. Astfel, adeseori și fără temei, întreține suspiciuni lipsite de caritate și

nedrepte față de aproapele său, presupune intenții rele și se teme de primejdii care nu există deloc.

e)

Vede toate lucrurile din partea întunecată. Este irascibil, atrage mereu atenția asupra laturii serioase a lucrurilor, se plânge în mod obișnuit de pervertirea oamenilor, de vremurile rele, de decăderea moravurilor etc. Deviza sa este: lucrurile merg mereu din rău în mai rău. Ofensele, nenorocirile și obstacolele le consideră întotdeauna mult mai grave decât sunt în realitate. Urmarea este adeseori o tristețe excesivă, o supărare neîntemeiată față de alții, frământarea vreme de săptămâni și săptămâni din pricina unor insulte reale sau imaginare. Persoanele melancolice care cedează acestei dispoziții de a privi totul printr-o sticlă întunecată devin treptat pesimiști, adică persoane care se așteaptă întotdeauna la un rezultat rău; ipohondri, adică persoane care se plâng necontenit de suferințe neînsemnate și se tem mereu de boli grave; mizantropi, adică persoane care suferă de teamă și ură față de oameni.

f)

Întâmpină dificultăți deosebite în corectarea oamenilor. După cum s-a spus mai sus, este vehement excitat de cea mai mică dezordine sau nedreptate și se simte obligat să corecteze asemenea dezordini, dar, în același timp, are foarte puțină îndemânare sau curaj în a face corectări. Deliberează îndelung

cum să exprime corectarea; dar, atunci când este pe punctul de a o face, cuvintele îi lipsesc, sau procedează atât de cu grijă, atât de delicat și cu atâta ezitare, încât abia poate fi numită corectare.

Dacă melancolicul încearcă să-și stăpânească timiditatea, cade ușor în greșeala opusă de a-și striga corectarea cu agitație, cu mânie, în cuvinte nepotrivite sau mustrătoare, astfel încât reproșul său își pierde iarăși efectul. Această dificultate este crucea obișnuită a superiorilor melancolici. Ei sunt incapabili să discute lucrurile cu alții și, prin urmare, își înghit durerea și îngăduie să se strecoare multe dezordini, deși conștiința le recunoaște datoria de a interveni. Educatorii melancolici comit, de asemenea, adeseori greșeala de a tăcea prea mult timp asupra unei greșeli a celor încredințați lor și, când în cele din urmă sunt siliți să vorbească, o fac într-un mod atât de nefericit și aspru, încât elevii sunt descurajați și înspăimântați de asemenea admonestări, în loc să fie încurajați și îndrumați.

VI. METODA DE AUTOFORMARE PENTRU PERSOANA MELANCOLICĂ

1.

Melancolicul trebuie să cultive o mare încredere în Dumnezeu și iubirea pentru suferință, căci binele său spiritual

și vremelnic depinde de aceste două virtuți. Încrederea în Dumnezeu și iubirea față de Cel Răstignit sunt cei doi stâlpi pe care se va sprijini atât de ferm, încât nu va cădea sub cele mai grele încercări izvorâte din temperamentul său. Nenorocirea melancolicului constă în refuzul de a-și purta crucea; mântuirea sa se va afla în purtarea de bunăvoie și cu bucurie a acelei cruci. De aceea, trebuie să mediteze adeseori asupra Providenței lui Dumnezeu și asupra bunătății Tatălui Ceresc, care trimite suferințe numai pentru binele nostru spiritual, și trebuie să practice o devoțiune fervență față de Patima lui Hristos și față de Maica Sa Îndurerată, Maria.

2.

El trebuie întotdeauna, mai ales în timpul atacurilor de melancolie, să-și spună: „Nu este atât de rău precum îmi închipui. Văd lucrurile prea întunecat" sau „Sunt pesimist."

3.

Trebuie să reziste încă de la început oricărui sentiment de aversiune, neîncredere, descurajare sau deznădejde, astfel încât aceste impresii rele să nu poată prinde rădăcină în suflet.

4.

Trebuie să se țină necontenit ocupat, astfel încât să nu găsească timp pentru frământări. Munca perseverentă va birui toate.

5.

Este dator să cultive partea bună a temperamentului său și mai ales înclinația sa spre viața interioară și compătimirea față de semenii suferinzi. Trebuie să lupte neîncetat împotriva slăbiciunilor sale.

6.

Sfânta Tereza consacră un întreg capitol tratării melancolicilor răuvoitori. Ea scrie: „La o observație atentă, veți remarca faptul că persoanele melancolice sunt în mod deosebit înclinate să-și facă voia proprie, să spună tot ceea ce le vine în minte, să pândească greșelile altora pentru a le ascunde pe ale lor și să-și găsească pacea în ceea ce este potrivit propriei lor plăceri." Sfânta Tereza atinge în acest capitol două puncte cărora persoana melancolică trebuie să le acorde o atenție deosebită. Ea este adeseori foarte tulburată, plină de dezgust și amărăciune, fiindcă se ocupă prea mult cu greșelile altora și, iarăși, fiindcă ar voi ca toate să fie după propria sa voință și după propria sa părere.

Ea poate cădea într-o dispoziție rea și în descurajare din pricina celor mai neînsemnate lucruri. Dacă se simte foarte abătută, trebuie să se întrebe dacă nu cumva s-a preocupat prea mult de greșelile altora. Să-i lase pe ceilalți oameni să-și urmeze propria cale! Sau dacă nu cumva lucrurile nu merg după propria sa voință. Să învețe adevărul cuvintelor din *Imitațiunea* (I, 22): „Cine este acela care are toate lucrurile

după voia sa? Nici eu, nici tu, nici vreun om de pe pământ. Nu este niciun om în lume fără vreo tulburare sau suferință, fie el rege sau papă. Cine este, atunci, în cea mai bună stare? Cu adevărat, acela care poate suferi ceva pentru iubirea lui Dumnezeu."

VII. PUNCTE IMPORTANTE ÎN FORMAREA MELANCOLICULUI

În tratarea melancolicului trebuie acordată o atenție deosebită următoarelor puncte:

1.

Este necesar să existe o înțelegere compătimitoare a melancolicului. În întreaga sa purtare, el prezintă multe enigme celor care nu înțeleg particularitățile temperamentului melancolic. Este necesar, prin urmare, să fie studiat și, în același timp, să se afle cum se manifestă acest temperament în fiecare individ. Fără această cunoaștere, mari greșeli nu pot fi evitate.

2.

Este necesar să se câștige încrederea persoanei melancolice. Aceasta nu este deloc ușor și se poate face numai dându-i un bun exemplu în toate și manifestând față de ea o iubire dezinteresată și sinceră. Precum un mugur care se deschide se

desface la soare, tot astfel inima persoanei melancolice se deschide la lumina bunătății și a iubirii.

3.

Trebuie să fie întotdeauna încurajată. Reproșul brutal, tratarea aspră, împietrirea inimii o doboară și îi paralizează eforturile. Sfatul prietenos și răbdarea față de acțiunile sale lente îi dau curaj și vigoare. Ea se va arăta foarte recunoscătoare pentru o asemenea bunătate.

4.

Este bine să fie ținută mereu ocupată, dar să nu fie împovărată peste măsură cu lucru.

5.

Deoarece melancolicii iau totul la inimă și sunt foarte sensibili, se află în mare primejdie de a-și slăbi nervii. Este necesar, prin urmare, să se vegheze asupra tulburărilor nervoase ale celor încredințați grijii cuiva. Melancolicii care suferă o prăbușire nervoasă se află într-o stare foarte rea și nu se pot reface cu ușurință.

6.

În formarea unui copil melancolic, trebuie avută o grijă deosebită ca educatorul să fie întotdeauna bun și prietenos,

să-l încurajeze și să-l țină ocupat. Copilul, pe lângă aceasta, trebuie învățat să pronunțe întotdeauna cuvintele corect, să-și folosească cele cinci simțuri și să cultive pietatea. Trebuie observată o grijă deosebită în pedepsirea copilului melancolic; altminteri pot rezulta încăpățânarea și o rezervă excesivă. Pedeapsa necesară trebuie dată cu prudență și cu mare bunătate, iar cea mai mică aparență de nedreptate trebuie evitată cu grijă.

CAPITOLUL V
TEMPERAMENTUL FLEGMATIC

I. NATURA TEMPERAMENTULUI FLEGMATIC

Sufletul sau mintea persoanei flegmatice este atinsă numai slab sau deloc de impresii. Reacția este slabă sau lipsește cu totul. Eventualele impresii dispar foarte curând.

II. DISPOZIȚIA FUNDAMENTALĂ A PERSOANEI FLEGMATICE

1.

Ea are foarte puțin interes pentru tot ceea ce se petrece în jurul ei.

2.

Are puțină înclinație spre muncă, dar preferă odihna și timpul liber. La ea toate lucrurile înaintează și se dezvoltă încet.

III. PARTEA LUMINOASĂ A TEMPERAMENTULUI FLEGMATIC

1.

Flegmaticul lucrează încet, dar perseverent, dacă munca sa nu cere prea multă gândire.

2.

Nu este ușor exasperat nici de ofense, nici de eșecuri sau suferințe. Rămâne stăpânit, chibzuit, cumpănit și are o judecată rece, sobră și practică.

3.

Nu are pasiuni intense și nu cere mult de la viață.

IV. PARTEA ÎNTUNECATĂ A TEMPERAMENTULUI FLEGMATIC

1.

Este foarte înclinat spre comoditate, spre mâncare și băutură; este leneș și își neglijează îndatoririle.

2.

Nu are ambiție și nu aspiră la lucruri înalte, nici măcar în pietatea sa.

V. FORMAREA COPIILOR FLEGMATICI

Formarea copiilor flegmatici este foarte dificilă, fiindcă influența exterioară are puțin efect asupra lor, iar motivele personale lăuntrice lipsesc. Este necesar să li se explice toate lucrurile cât mai amănunțit și să li se repete iarăși și iarăși, pentru ca măcar o anumită impresie să poată dura și pentru a-i deprinde, prin răbdare și caritate, să urmeze cu strictețe o regulă de viață bine rânduită. Aplicarea pedepsei trupești este

mai puțin primejdioasă în educarea copiilor flegmatici; ea le este mult mai folositoare decât altor copii, mai ales celor de temperament coleric sau melancolic.

CAPITOLUL VI
TEMPERAMENTELE MIXTE

Cei mai mulți oameni au un temperament mixt. Unele persoane, totuși, au un temperament predominant, de pildă colericul; însă caracteristicile fundamentale, părțile luminoase și întunecate ale acestui temperament principal sunt atenuate sau accentuate prin influența celorlalte temperamente. În general, o persoană este mai fericită dacă temperamentul său nu este unul pur. Combinația netezește muchiile aspre ale temperamentului principal. Pentru a ușura recunoașterea propriului temperament, aceste amestecuri de temperamente sunt menționate aici pe scurt.

1.

În temperamentul coleric-sangvinic, excitația este rapidă, și reacția de asemenea; însă impresia nu este atât de durabilă ca în temperamentul coleric pur.

Mândria colericului este amestecată cu vanitate; mânia și încăpățânarea nu sunt atât de puternice, ci mai moderate decât la colericul pur. Aceasta este o combinație foarte fericită.

2.

Temperamentul sangvinic-coleric este asemănător temperamentului coleric-sangvinic; numai că predomină caracteristicile sangvinice, iar cele colerice trec pe planul al doilea. Excitația și reacția sunt rapide și vehemente, iar impresia nu dispare atât de repede ca la sangvinicul pur, deși nu pătrunde atât de adânc ca la colericul pur. Nestatornicia, superficialitatea, extraversiunea și logoreea sangvinicului sunt temperate de seriozitatea și stabilitatea colericului.

3.

Temperamentele coleric-melancolic și melancolic-coleric. În acestea se amestecă două temperamente serioase și pătimașe: mândria, încăpățânarea și mânia colericului cu firea posomorâtă, nesociabilă și rezervată a melancolicului. Persoanele care au un asemenea amestec de temperamente trebuie să cultive foarte multă stăpânire de sine, pentru a

dobândi pacea interioară și a nu deveni o povară pentru cei cu care lucrează și trăiesc.

4.

Temperamentul melancolic-sangvinic. În acesta impresiile sunt slabe, reacția este slabă și nu durează atât de mult ca la melancolicul pur. Sangvinicul îi dă melancolicului ceva flexibil, prietenos și vesel. Persoanele melancolice cu un amestec sangvinic sunt acei oameni cordiali și cu inimă sensibilă care nu pot suporta să rănească pe cineva, sunt ușor mișcați, dar, din nefericire, dau greș acolo unde sunt necesare energia și tăria. Persoanele sangvinice cu un amestec melancolic sunt asemănătoare. Numai că în acest caz predomină superficialitatea și nestatornicia sangvinicului.

5.

Temperamentul melancolic-flegmatic. Persoanele de acest tip reușesc mai bine în viața de comunitate decât melancolicul pur. Le lipsește, mai mult sau mai puțin, înclinația posomorâtă, întunecată și frământată a melancolicului și sunt ajutate în chip fericit de apatia liniștită a flegmaticului. Asemenea persoane nu se supără ușor; pot suporta cu ușurință jignirile și sunt lucrători mulțumiți și statornici.

CHESTIONAR

Pentru a vă ajuta să vă descoperiți temperamentul. Fiți cu totul sincer în răspunsurile dumneavoastră. Ele se referă la înclinația dumneavoastră naturală, mai degrabă decât la practica dumneavoastră prezentă, dobândită prin efort și stăpânire de sine. Numerele adăugate la sfârșit vor oferi cheia temperamentului respectiv.

Da Nu Îndoielnic

1. Sunteți repede excitat de ofense și înclinat să ripostați și să vă împotriviți imediat unei insulte?
2. Priviți întotdeauna viața din partea ei serioasă?
3. Vă pierdeți ușor încrederea în semenii dumneavoastră?
4. Sunteți foarte înclinat să-i lingușiți pe cei pe care îi iubiți?

5. Sunteți câștigat prin explicarea liniștită a motivelor și a rațiunilor, dar amărât și împins la o puternică împotrivire prin porunci aspre?
6. Iubiți compania și distracțiile?
7. Gândirea dumneavoastră se transformă ușor în reflecție, care vă poate zgudui profund, fără însă a lăsa excitația să fie observată în afară?
8. Sunteți provocat cu vehemență de dezordine sau nedreptate?
9. Aveți și arătați foarte puțin interes față de ceea ce se petrece în jurul dumneavoastră?
10. Vă este greu să aveți încredere în oameni și vă temeți întotdeauna că alții au ceva împotriva dumneavoastră?
11. Nu vă place reflecția prelungită și sunteți ușor distras?
12. De obicei nu simțiți o ofensă în momentul în care este făcută, dar o simțiți cu atât mai puternic câteva ore mai târziu sau chiar a doua zi?
13. Vă este foarte greu să vă lipsiți de o mâncare preferată?
14. Vă mâniați ușor din pricina unei ofense, dar redeveniți curând plăcut?
15. Sunteți o persoană entuziastă, adică nu vă mulțumiți cu lucrurile obișnuite, ci aspirați la lucruri mari și înalte, vremelnice sau spirituale?
16. Nu sunteți dispus să admiteți o slăbiciune sau o înfrângere și, prin urmare, încercați să-i înșelați pe alții, chiar prin minciuni fățișe?
17. Iubiți tăcerea, singurătatea și retragerea departe de mulțimi?

18. Deveniți ușor gelos, invidios și lipsit de caritate?
19. Vă simțiți fericit când vă aflați într-o poziție de comandă?
20. Petreceți mult timp deliberând și totuși ajungeți cu greu la hotărâri?
21. Vă place să fiți lingușit?
22. Vă plângeți ușor de suferințe neînsemnate și vă temeți mereu de boli grave?
23. Sunteți foarte înclinat spre comoditate, spre mâncare și băutură?
24. Vă simțiți descurajat de dificultățile din întreprinderile dumneavoastră?
25. Vă este greu să formați noi cunoștințe, să vorbiți între străini, să găsiți cuvintele potrivite pentru a vă exprima sentimentele?
26. Acordați un interes viu propriei dumneavoastră înfățișări și celei a altora; unui chip frumos, hainelor elegante și moderne?
27. Perseverați în mari dificultăți până când vă atingeți scopul?
28. Deveniți suspicios și rezervat printr-un cuvânt grosolan sau printr-o înfățișare neprietenoasă?
29. Vă este foarte greu să vă păziți ochii, urechile, limba și să păstrați tăcerea?
30. Vă repugnă să apăreți în public și să fiți lăudat?
31. Îngăduiți altora să fie preferați dumneavoastră, dar în același timp vă simțiți jignit fiindcă sunteți ignorat?

32. Nu vă plac, ba chiar urâți mângâierile și sentimentalismul?
33. Puteți fi lipsit de inimă, ba chiar crud față de suferințele altora și să călcați cu sânge rece peste binele altora, dacă nu vă puteți atinge altfel scopul?
34. Aveți puțină înclinație spre muncă, preferând odihna și timpul liber?
35. Vă lipsește perseverența; vi se stinge repede interesul pentru lucruri?
36. Sunteți înclinat spre familiaritate nemăsurată și flirt?
37. Vă lipsește curajul în corectarea oamenilor; aceasta se poate arăta în două forme: a) procedați atât de atent și delicat încât abia poate fi numită corectare, sau b) vă exprimați corectarea strigând cu agitație și mânie?
38. Vedeți totul, auziți totul și vorbiți despre toate?
39. Iubiți munca ușoară care atrage atenția, acolo unde nu este nevoie de gândire profundă sau de mare efort?
40. Vă considerați Cineva; extraordinar; întotdeauna cu dreptate și fără nevoie de ajutorul altora?
41. Îi înjosiți sau chiar îi persecutați prin remarci și mijloace nedrepte pe cei care îndrăznesc să vi se împotrivească?
42. Puteți trece repede de la lacrimi la râs? și invers?
43. Sunteți ușor captivat de fiecare idee nouă sau de fiecare dispoziție sufletească?
44. Iubiți varietatea în toate?

45. Rămâneți stăpânit, chibzuit, cumpănit, cu o judecată sobră și practică, în fața suferinței, a eșecului și a ofenselor?
46. Vă place să glumiți pe seama altora, să-i tachinați și să le faceți farse?
47. O puternică aversiune prinde ușor rădăcină în inima dumneavoastră împotriva persoanelor din partea cărora ați suferit sau în care găsiți greșeli, uneori atât de puternică încât nu doriți să le vorbiți sau nu le puteți suporta vederea fără o nouă tulburare?
48. Sunteți excitat cu vehemență de contradicție, rezistență și ofense personale și vă arătați această excitație prin cuvinte aspre, care pot fi și pot suna politicoase, dar rănesc până în adânc?
49. Care dintre aceste dispoziții rele vă aparțin (marcați una sau două):
    a) încăpățânare, mânie, mândrie?
    b) lene, lipsă de energie?
    c) lipsă de curaj, teamă de suferință?
    d) vorbărie, inconsecvență?
50. Care dintre aceste trăsături bune vă vin în mod natural (marcați una sau două):
    a) bunătate firească, liniște sufletească?
    b) compătimire față de alții, iubire pentru singurătate și rugăciune?
    c) voință puternică, energie, neînfricare, ambiție?
    d) veselie, ușurință de a vă înțelege bine cu persoane dificile?

Unele dintre întrebările precedente se referă la două sau mai multe temperamente; ele se suprapun.

Temperamentul coleric este indicat prin următoarele numere:

1, 5, 8, 15, 16, 19, 27, 32, 33, 40, 41, 47, 48, 49a, 50c.

Temperamentul sangvinic:

4, 6, 11, 13, 14, 20, 21, 24, 26, 29, 34, 35, 36, 38, 39, 42, 43, 44, 46, 49d, 50d.

Temperamentul melancolic:

2, 3, 5, 7, 10, 12, 13, 17, 18, 20, 22, 24, 25, 28, 30, 31, 37, 47, 49c, 50b.

Temperamentul flegmatic:

9, 23, 34, 35, 45, 49b, 50a.

Notă: Răspundeți mai întâi la întrebări în mod cinstit, simplu și sincer; apoi încercați să vă clasificați potrivit numerelor. Lista următoare va rândui diferitele caracteristici potrivit fiecărui temperament. Ea va ajuta la dobândirea unei cunoașteri și mai bune a propriului temperament sau a propriilor temperamente.

TRĂSĂTURI DE CARACTER RÂNDUITE

POTRIVIT TEMPERAMENTELOR

Temperamentul sangvinic

1. Este stăpânit pe sine, rareori arată semne de stânjeneală, poate chiar îndrăzneț sau cutezător.
2. Dornic să se exprime înaintea unui grup; îi place să fie ascultat.
3. Preferă activitățile de grup, fie muncă, fie joc; nu este ușor mulțumit de proiectele individuale.
4. Nu insistă asupra acceptării ideilor sau planurilor sale; se învoiește ușor cu dorințele altora; este docil și îngăduitor.
5. Bun în detalii; preferă activitățile care cer vioiciune și energie.
6. Impetuos și impulsiv; hotărârile sale sunt adeseori (de obicei) greșite.
7. Foarte sensibil la mediul înconjurător, fizic și social; îi place curiozitatea.
8. Tinde să considere succesul ca sigur. Este mai degrabă un urmat decât un inițiator; îi lipsește inițiativa.
9. Cald și cordial, chiar și cu străinii; formează ușor cunoștințe.

10. Înclinat spre bună dispoziție; nu este dat grijii și neliniștii; este lipsit de griji.
11. Caută un cerc larg de prietenii; nu este selectiv; nu este exclusivist în jocuri.
12. Rapid și hotărât în mișcări; energie pronunțată sau excesivă.
13. Trece repede de la o activitate la alta; puțină perseverență.
14. Se adaptează ușor; primește cu bucurie schimbările; caută să facă cea mai bună impresie posibilă.
15. Franc, comunicativ, sociabil, emoțiile sunt exprimate cu ușurință; nu ține mult la formalități.
16. Fluctuații frecvente ale dispoziției; înclinat spre alternanțe dese între exaltare și deprimare.

Temperamentul coleric

1. Este stăpânit pe sine; rareori arată stânjeneală; este îndrăzneț sau cutezător.
2. Dornic să se exprime înaintea unui grup, dacă are un scop în vedere.
3. Insistă asupra acceptării ideilor sau planurilor sale; argumentativ și persuasiv.
4. Impetuos și impulsiv; se aruncă în situații de care chibzuința l-ar fi reținut.
5. Încrezător în sine și independent; tinde să considere succesul ca sigur.

6. Puternic spirit de inițiativă; înclinat spre bună dispoziție; rareori sumbru sau capricios; preferă să conducă.
7. Foarte sensibil și ușor rănit; reacționează puternic la laudă sau mustrare.
8. Nu este dat grijii sau neliniștii. Retras.
9. Rapid și hotărât în mișcare; energie pronunțată sau excesivă.
10. Tendință marcată spre perseverență; nu abandonează ușor ceva, indiferent de succes.
11. Emoțiile nu sunt exprimate liber sau spontan, cu excepția mâniei.
12. Caută să facă cea mai bună impresie posibilă; poate fi îngâmfat; poate recurge la ipocrizie, înșelăciune și disimulare.

Temperamentul melancolic

1. Conștient de sine, ușor stânjenit, timid, sfios.
2. Evită să vorbească înaintea unui grup; când este obligat, îi este greu.
3. Preferă să lucreze și să se joace singur. Bun în detalii; atent.
4. Deliberativ; lent în luarea hotărârilor; poate chiar excesiv de prudent în lucruri mici.
5. Lipsit de încredere în sine și de inițiativă; docil și îngăduitor.

6. Înclinat spre detașare de mediul înconjurător; rezervat și distant, cu excepția prietenilor apropiați.
7. Înclinat spre deprimare; adeseori capricios sau sumbru; foarte sensibil; ușor rănit.
8. Nu formează ușor cunoștințe; preferă un cerc restrâns de prieteni; tinde să-i excludă pe alții.
9. Se îngrijorează de posibile nenorociri; trece podurile înainte de a ajunge la ele.
10. Tăcut, retras, închis în sine; nu este înclinat să vorbească dacă nu este întrebat.
11. Lent în mișcare; deliberativ sau poate nehotărât; dispozițiile sale sunt frecvente și constante.
12. Adeseori se prezintă pe sine într-o lumină dezavantajoasă; modest și lipsit de pretenții.

Temperamentul flegmatic

1. Deliberativ; lent în luarea hotărârilor; poate excesiv de prudent în lucruri mici.
2. Indiferent față de lucrurile exterioare.
3. Rezervat și distant.
4. Lent în mișcare.
5. Tendință marcată spre perseverență.
6. Constanță a dispoziției.

Adevărul de Veacuri este o editură dedicată publicării textelor doctrinare catolice provenite din Magisteriu și din tradiția preconciliară. Oferă lucrări recunoscute, cu respectarea surselor și a sensului original al textelor. Activitatea sa urmărește claritatea, fidelitatea și transmiterea învățăturii.

adevaruldeveacuri.ro